

ruimte voor de rivier
ijsseldelta

Reactienota

Zomerbedverlaging Beneden-IJssel

november 2013

Inhoudsopgave

I. <u>Toelichting</u>	5
II. <u>Zienswijzen en beantwoording</u>	7
III. <u>Bijlagen</u>	36
Bijlage 1: Wijzigingen in de besluiten	
1.1 Wijzigingen naar aanleiding van de zienswijzen	
1.2 Ambtshalve wijzigingen	
Bijlage 2: Reactie op advies Commissie m.e.r. (met 2 memo's)	
Bijlage 3: Verklarende woorden- en afkortingenlijst	
Bijlage 4: Alfabetische lijst van indieners met zienswijzennummer	

I. Toelichting

Inleiding

Voor u ligt de Reactienota Zomerbedverlaging Beneden-IJssel. Hierin geven de verschillende bevoegde gezagen een reactie op de zienswijzen, die zijn ingediend op de ontwerpbesluiten, die van 6 juni tot en met 17 juli 2013 ter inzage hebben gelegen.

Deze Reactienota dient voor de bevoegde gezagen om te betrekken bij hun definitieve besluitvorming. Daarom is deze nota een bijlage bij deze besluiten. De ingediende zienswijzen hebben in enkele gevallen geleid tot aanpassing van de besluiten.

In totaal hebben 15 particulieren en organisaties zienswijzen ingediend, zowel schriftelijk (per post of met het formulier op www.ruimtevoorderivierIJsseldelta.nl) als mondeling. Er zijn vijf zienswijzen ingediend die gericht zijn op de maatregel Gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid. Om die reden zijn deze zienswijzen doorgezonden naar de coördinator van die maatregel van de provincie Overijssel en opgenomen in de Reactienota Gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid. De indieners van deze zienswijzen ontvangen dan ook van voornoemde coördinator de mededeling van de vaststelling van de besluiten en de bijbehorende Reactienota.

De voorliggende Reactienota wordt tegelijk met de hierna genoemde, definitieve besluiten gepubliceerd en maakt deel uit van die besluiten. De Reactienota is dan ook onderdeel van een juridische procedure. De belanghebbende die tijdig een zienswijze heeft ingediend, of die niet verweten kan worden dat hij of zij geen zienswijze heeft ingediend, kan op dat moment beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Om deze reden is de gebruikte schrijfstijl in de Reactienota meestal formeel en juridisch van aard.

Deze besluiten worden met dezelfde procedure op basis van de Wet ruimtelijke ordening (rijkscoördinatieregeling) voorbereid, waarbij de Minister van Infrastructuur en Milieu zorg draagt voor de coördinatie. Daarom hebben de bevoegde gezagen ook één gezamenlijke Reactienota opgesteld.

Zomerbedverlaging Beneden-IJssel

De maatregel is een initiatief van de minister van Infrastructuur en Milieu als reactie op de uitwerking van de maatregelen uit de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier. De zomerbedverlaging bestaat uit twee onderdelen:

1. Vergraving van het zomerbed voor de waterstandsverlaging;
2. Uiterwaardmaatregelen voor de bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit.

Besluiten van ontwerp naar definitief

De ontwerpbesluiten voor de Zomerbedverlaging Beneden-IJssel hebben van 6 juni tot en met 17 juli 2013 ter inzage gelegen. De besluiten worden na vaststelling ter inzage gelegd, met de Reactienota als bijlage. Het gaat om de volgende besluiten:

1. Vergunning op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht van de gemeente Kampen met bijbehorende stukken;
2. Projectplan Waterwet van de Minister van Infrastructuur en Milieu met bijbehorende stukken, waaronder het MER;
3. Vergunning op grond van de Waterwet van het Waterschap Groot Salland met bijbehorende stukken;
4. Vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 van de Staatssecretaris van Economische Zaken (EZ) met bijbehorende stukken;

5. Vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 van de provincie Overijssel met bijbehorende stukken;
6. Ontheffing op grond van de Flora- en faunawet van de Staatssecretaris van Economische Zaken met bijbehorende stukken;
7. Vergunning op grond van de Ontgrondingenwet van de Minister van Infrastructuur en Milieu met bijbehorende stukken, waaronder het MER.

Leeswijzer

In deze Reactienota worden de tijdig ingediende zienswijzen beantwoord. Op verzoek van de indieners zijn enkele zienswijzen anoniem gehouden. De zienswijzen zijn samengevat en gesplitst in verschillende onderdelen, zowel voor de leesbaarheid als om de lengte van de Reactienota te beperken.

In bijlage 1 bij deze nota zijn alle wijzigingen van de besluiten (daaronder begrepen de bijlagen bij die besluiten) ten opzichte van de ontwerpbesluiten opgenomen. Het gaat om wijzigingen die zowel naar aanleiding van de zienswijzen (1.1) als ambtshalve (1.2) zijn aangebracht.

Bijlage 2 bevat een reactie van de bevoegde gezagen op het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.). Er zijn bij deze reactie twee afzonderlijke memo's gevoegd, die de Commissie voor de m.e.r. bij haar advies heeft meegenomen.

Bijlage 3 bevat een verklarende woorden- en afkortingenlijst.

Bijlage 4 bevat een alfabetische lijst van de namen, adressen en woonplaatsen van de indieners van de zienswijzen, met daarbij hun zienswijzennummer.

II. Zienswijzen en beantwoording

Indiener(s): Maatschap Barneveld

**Veerpad 6
8276 AP Zalk**

Nummer 001-01

Zienswijze: Indiener heeft een volwaardig veehouderijbedrijf met een areaal van 30 hectare (ha); 12 ha in eigendom, 18 ha in reguliere pacht. De ontwerpbesluiten houden maatregelen in op ten minste 11 ha van de gepachte gronden. Daar is geen agrarisch gebruik meer mogelijk. Indiener heeft 30 ha in de directe nabijheid van zijn bedrijf nodig om te kunnen voortbestaan. Het verlies van 11 ha grond zou daarom het verlies van het bedrijf betekenen en het overgrote deel van zijn arbeid en inkomen. Indiener meent dat dit door de betrokken bevoegde gezagen wordt erkend, maar dat een oplossing of compensatie in geen van de besluiten is geregeld. Indiener meent dat er geen ruimtelijke, waterkundige of natuurlijke noodzaak bestaat voor het treffen van de genomen maatregelen. Evenmin geven de ontwerpbesluiten blijk van te dienen belangen, die zwaarder zouden moeten wegen dan indieners belang bij behoud van de bestaande situatie, danwel ten minste behoud van de mogelijkheid zijn bedrijf (incl. uitbreidingsmogelijkheden) te blijven uitoefenen op de huidige locatie. Het enige dat indiener kan bedenken is dat er informeel een verplichting aanwezig was om natuurwaarden te compenseren voor het verlies aan natuurwaarden door de keuze voor het Reevediep. Als dat het geval is, had dat in de ontwerpbesluiten tot uitdrukking moeten komen. De ontwerpbesluiten zijn derhalve onvoldoende gemotiveerd, onvoldoende zorgvuldig en (inhoudelijk) onjuist. Indiener verzoekt de bevoegd gezagen uitdrukkelijk te motiveren waar de noodzaak en/of het zwaarwegende belang precies uit bestaat.

Standpunt bevoegd gezag: De noodzaak en het zwaarwegende belang van de maatregel volgen uit de Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier (PKB). De PKB heeft een dubbele doelstelling:

1. Het op het vereiste niveau brengen van de bescherming van het riviereengebied tegen overstromingen;
2. Het leveren van een bijdrage aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van het riviereengebied.

Deze dubbele doelstelling geldt voor alle maatregelen die op basis van de PKB worden getroffen, dus ook voor de Zomerbedverlaging Beneden-IJssel, en is vertaald naar de volgende projectdoelstelling: "Een waterstandverlaging bij de maatgevende afvoer van 21 cm tussen rivierkilometer 979,0 en 980,0 bij Zwolle door een zomerbedvergraving in de Beneden-IJssel en het leveren van een bijdrage aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit in het projectgebied" (MER deel A, p. 15).

Door de vergraving van het zomerbed wordt de beoogde waterstanddaling bereikt. Aan de ruimtelijke kwaliteitsdoelstelling is invulling gegeven door:

- in de uiterwaarden meer ruimte te geven aan de natuurlijke dynamiek, waardoor bijzondere natuur- en landschapswaarden langs de Beneden-IJssel behouden blijven en worden versterkt;
- het beleefbaar maken van de landschappelijke en ecologische waarden door de recreatieve toegankelijkheid te vergroten;
- de uiterwaardmaatregelen zodanig in te passen dat ze voortbouwen op de kenmerken en kernkwaliteiten van de Beneden-IJssel (Visie Ruimtelijke Kwaliteit Zomerbedverlaging, Bosch Slabbers, 2011). Ingezet is op het behoud van de kernkwaliteiten; behoud van openheid, cultuurlandschap en natuurlijk reliëf zijn hierbij bijzondere aandachtspunten (MER deel A, p. 15 en 16).

De uiterwaardmaatregelen worden uitgevoerd om invulling te geven aan de ruimtelijke kwaliteitsdoelstelling. Zij dienen dus niet, zoals indiener lijkt te veronderstellen, als informele verplichting om natuurwaarden te compenseren voor het verlies aan natuurwaarden door de keuze voor het Reevediep. Wel wordt er met het treffen van de uiterwaardmaatregelen tegelijkertijd voor gezorgd dat de negatieve natuureffecten als gevolg van de zomerbedverlaging worden gemitigeerd.

Er heeft een zorgvuldig (belangen)afwegingsproces plaatsgevonden om de meest geschikte locaties te bepalen waar uitvoering kan worden gegeven aan de PKB. Dit is te lezen in MER deel A, hoofdstuk 5. Voor de uiterwaard Zalkerbosch is onder meer gekozen vanwege de ligging in het effectgebied van de zomerbedverlaging en de hoge potenties voor de ontwikkeling van hardhoutoibos en stroomdalgrasland. Deze potenties komen elders in de IJsseldelta nauwelijks voor. Hiernaast kent het gebied goede mogelijkheden om foerageergebied voor weidevogels te ontwikkelen. Een aanvullende overweging om uiterwaardmaatregelen in Zalkerbosch uit te voeren, is dat een deel van de benodigde gronden reeds in het bezit is van een overheidsorganisatie of Staatsbosbeheer. Deze gronden worden regulier of liberaal gepacht, waaronder door indiener.

Indiener stelt terecht dat als gevolg van de ingreep een groot deel van zijn pachtgronden aan zijn bedrijfsvoering wordt onttrokken voor de ontwikkeling van hardhoutoibos, plas drasgebied en een natuurlijke akker. Indiener zal voor het verlies van bij zijn bedrijf in gebruik zijnde (pacht)gronden schadeloos worden gesteld als bedoeld in artikel 40 en volgende van de Onteigeningswet. Overleg hierover wordt op het moment van schrijven van deze Reactienota reeds gevoerd en zal worden voortgezet. De verwachting is dat het verlies van gronden gecompenseerd kan worden door het aanbieden van vervangende (pacht)grond, waarmee bedrijfsvoering, op een vergelijkbare wijze als de huidige situatie kan worden voortgezet. Rijkswaterstaat is op dit moment in onderhandeling voor de verwerving van diverse gronden in Zalkerbosch. Indien het niet lukt om geschikte compensatiegrond te vinden, dan zal in overleg met indiener naar een andere passende oplossing worden gezocht, zoals financiële schadeloosstelling. Wat betreft het behoud van de mogelijkheid indieners bedrijf (incl. uitbreidingsmogelijkheden) uit te oefenen op de huidige lokatie wijst het bevoegd gezag op het volgende. Uitbreiding van stallen in de omgeving, waaronder dat van indiener, kan leiden tot meer stikstofdepositie en zal tegen die tijd afzonderlijk door het bevoegd gezag beoordeeld moeten worden.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 001-02

Zienswijze: Verder meent indiener dat er geen ruimtelijke noodzaak en/of ruimtelijk zwaarder wegend belang bestaat. De IJssel heeft bij Zalkerbosch en Bentinckswelle al voldoende ruimte. Indiener beheert zijn gronden op natuurlijke wijze en de aanwezige natuurwaarden worden door ruimtelijke regels voldoende behouden. De voorgenomen uiterwaardenmaatregelen voegen in ruimtelijk opzicht niets toe, niet in relatie tot de huidige bestemming, niet tot de omgeving en ook niet tot de natuur. Zo zullen weidevogels waarschijnlijk verdwijnen door een te natte en te bosrijke omgeving. Met de voorgenomen maatregelen wordt een bestemmingswijziging doorgevoerd waardoor agrarisch gebruik onmogelijk wordt gemaakt. De gronden waarop agrarisch gebruik wel mogelijk blijft zijn voor indiener te gering of onhandig gesitueerd. Daarbij dient het perceel 'de historische graanakker' als verloren te worden beschouwd nu daarvoor geen plaats is in de bedrijfsvoering van indiener.

Standpunt bevoegd gezag: Voor het bestaan van een noodzakelijk en zwaarwegend belang wordt verwezen naar de beantwoording van zienswijze 001-01. Daaruit blijkt ook dat de uiterwaardmaatregelen niet worden getroffen om waterstanddaling te behalen door ruimte te geven aan de IJssel maar om de ruimtelijke kwaliteitsdoelstelling te behalen. Het gaat daarbij om het toevoegen van natuur- en landschapswaarden, zoals hardhoutoibos en stroomdalgrasland,

die op dit moment niet aanwezig zijn in de uiterwaarden Zalkerbosch en Bentinckswelle. De betreffende gronden die onder meer door indiener worden gepacht, lenen zich bij uitstek voor de ontwikkeldoelstelling voor deze natuur- en landschapswaarden.

Indiener vermoedt dat weidevogels kunnen verdwijnen door een te natte en te bosrijke omgeving. Het bevoegd gezag wijst erop dat in de Passende beoordeling (bijlage 7 Nbwetvergunning Provincie Overijssel) is aangegeven dat er vanuit de Nbwet een instandhoudingsdoelstelling geldt voor uitbreiding en kwaliteitsverbetering van hardhoutooibos. Deze doelstelling richt zich met name op de uiterwaarden waar het type op dit moment al voorkomt. De uitbreiding van hardhoutooibos in Zalkerbosch gaat ten koste van een deel van het weidevogelgebied. Door de maaiveldverlaging van het weidevogelgebied ontstaat een plas-drasgebied dat dienst kan doen als foerageergebied van steltlopers. Hierdoor neemt de waarde van het weidevogelgebied in Zalkerbosch per saldo toe. Meer specifiek over de vogels is in de Passende beoordeling het effect van de ingrepen beoordeeld op de instandhoudingsdoelstellingen waaronder behoud van voldoende foerageergebied en slaapplekken van de weidevogels Scholekster, Kievit, Grutto, Tureluur en Wulp. De Staatssecretaris van EZ en GS van de provincie Overijssel als bevoegd gezag onderschrijven de conclusie in de Passende beoordeling dat er als gevolg van het project geen significant negatieve effecten zijn op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van deze soorten.

Voor de ontwikkeling van het foerageergebied voor weidevogels worden diverse percelen aan de noordzijde van Zalkerbosch, waaronder een door de indiener gepacht perceel, verlaagd met ca 30 cm. Hiernaast verliest de indiener pachtgrond door de ontwikkeling van hardhoutooibos en zal de waarde van de resterende pachtgrond mogelijk afnemen door schaduwwerking van het hardhoutooibos. Zoals aangegeven in de beantwoording van zienswijze 001-01 zal indiener hiervoor compensatiegronden ontvangen of financieel schadeloos worden gesteld als bedoeld in artikel 40 en volgende van de Ontheffingswet. Ook de graanakker is voorzien op een perceel dat nu door de pachter wordt gebruikt als weidegebied. Dit laatstgenoemde gebruik zal komen te vervallen. Indiener zal door de gemeente Kampen (eigenaar van de grond) in de gelegenheid worden gesteld om het perceel als graanakker te pachten.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 001-03

Zienswijze: Het laarzenpad heeft ook geen toegevoegde waarde, omdat het gebied al voldoende ontsloten is voor recreatief medegebruik. De aanvullende paden doorkruisen of omsluiten de percelen van indiener. Indiener meent dat er geen ruimtelijke noodzaak bestaat het pad te realiseren, terwijl het introduceren van wandelpaden naast weides voor koeien een groot gezondheidsrisico inhoudt voor de melkveehouder. Dit vanwege de aantrekkingskracht van het pad op hondenbezitters en hun huisdieren, met alle risico's van ziekteverwekkers van dien.

Standpunt bevoegd gezag: Een onderdeel van het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit is het beleefbaar maken van de landschappelijke en ecologische waarden door de recreatieve toegankelijkheid te vergroten. Hieraan wordt invulling gegeven door realisatie van twee nieuwe laarzenpaden in Zalkerbosch en Bentinckswelle. Deze paden sluiten aan op bestaande openbare paden in binnen- en buitendijks gebied. Voor het nieuwe pad in het noorden van Zalkerbosch geldt op grond van de Nbwetvergunning van GS van de provincie Overijssel een hondenverbod om verstoring van de te realiseren natuurwaarden te voorkomen. Tevens wordt hiermee het risico op verspreiding van Neospora nagenoeg uitgesloten. Voor het nieuwe pad in het zuiden van Zalkerbosch / Bentinckswelle geldt op grond van de Nbwetvergunning van GS van de provincie Overijssel een aanlijngedebod om verstoring van de natuurwaarden te voorkomen.

In bijlage 5 bij de omgevingsvergunning is een kaart opgenomen van de bestaande en nieuwe tracés van het wandelpad. Tevens is een inschatting gemaakt van het effect van het wandelpad op

de natuurwaarden. De bevoegde gezagen onderkennen dat er met de situering van een wandelpad over agrarisch gebruikte gronden een risico ontstaat op verspreiding van Neospora, ook in geval van een aanlijngedod. Het wandelpad in het zuiden van Zalkerbosch (direct ten noorden van Bentinckswelle) is om deze reden ingekort in het ontwerp en de relevante besluiten (Nbwetvergunning van GS van de provincie Overijssel, de Ffwetonthefing en de omgevingsvergunning van B&W van de gemeente Kampen). Zie de afbeeldingen hieronder.

Rood omcirkeld het gedeelte van het laarzenpad dat is vervallen uit de ontwerpvergunning (links) en zoals dat nu in de definitieve vergunning staat (rechts).

Het gedeelte van het pad dat in de ontwerpvergunning liep over enkele in agrarisch gebruik zijnde percelen, is hierbij geschrapt. Wanneer er overeenstemming is met de terreineigenaren en gebruikers dienen voor dit geschrapte gedeelte van het pad apart opnieuw de benodigde vergunningen worden aangevraagd. Op de kaart Uiterwaardmaatregelen Beneden-IJssel (bijlage 7 bij de omgevingsvergunning) zijn deze paden daarom opgenomen als fase 2 pad.

Gevolg voor besluit: Het wandelpad in het zuiden van Zalkerbosch, voor zover in strijd met het bestemmingsplan, is uit de Omgevingsvergunning, de Ffontheffing en de Nbwet van de provincie Overijssel gehaald. Ook is dit wandelpad uit de bijlage Kaart uiterwaardmaatregelen Beneden-IJssel (bij diverse besluiten) verwijderd.

Nummer 001-04

Zienswijze: Er is geen waterkundige noodzaak en/of waterkundig zwaarder belang, omdat de waterdoelstelling wordt gehaald door Reevediep en de zomerbedverlaging. Extra maatregelen zijn niet nodig. De uiterwaardmaatregelen voegen in waterkundig opzicht weinig of niets toe. Indiener merkt op dat afwegingen omtrent ruimtelijke kwaliteit thuishoren in de ruimtelijke besluitvorming en dat in het kader van de Waterwet daarin geen eigen afweging kan worden gemaakt.

Standpunt bevoegd gezag: Indiener wordt voor een reactie op de noodzaak van de ingrepen verwezen naar de beantwoording van zienswijzen 001-01 en 001-02. Hier is aangegeven dat de uiterwaardmaatregelen onderdeel uitmaken van de ruimtelijke kwaliteitsdoelstelling, die is vastgelegd in de PKB Ruimte voor de Rivier. De ruimtelijke kwaliteitsdoelstelling wordt voor dit project vertaald in een aantal concrete uitvoeringsbesluiten. Zo vindt de afweging over de aard en plaats van de uiterwaardmaatregelen onder meer plaats in het kader van de omgevingsvergunning en het Projectplan Waterwet.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 001-05

Zienswijze: Indiener wordt in zijn (grond)waterbelangen getroffen omdat een forse vernatting van zijn percelen zal plaatsvinden en op andere percelen wordt indiener geconfronteerd met de voor de waterbeheersing wenselijke aanplant. In de ontwerpbesluiten wordt de schending van de waterbelangen van indiener erkend, maar de daarop te nemen stap, het meewegen van die belangen en de daaruit voortvloeiende onevenredige benadeling opheffen of compenseren, vindt niet plaats.

Standpunt bevoegd gezag: Zoals aangegeven in de beantwoording van zienswijze 001-01 is er sprake van verlies van gronden voor indiener door de ontwikkeling van hardhoutoobos en plas drasgebied. Het plas drasgebied omvat onder andere een pachtperceel van indiener dat is gelegen in het noorden van Zalkerbosch. Op dit perceel is in lijn met de doelstelling sprake van vernatting om hiermee foerageergebied te creëren voor steltlopers. Het perceel zal na de ingreep (verlaging van het maaiveld) weinig waarde meer hebben voor landbouwkundig gebruik. Indiener zal voor het verlies van bij zijn bedrijf in gebruik zijnde (pacht)gronden schadeloos worden gesteld als bedoeld in artikel 40 en volgende van de Onteigeningswet.

De grondwatereffecten op de percelen van indiener in Zalkerbosch die voor landbouwkundig gebruik geschikt blijven, zijn beschreven in paragraaf 5.5 van het grondwater rapport (bijlage H van het Projectplan Waterwet). Hierin is aangegeven dat als gevolg van de zomerbedverlaging bij Kampen over het algemeen sprake is van een lagere waterstand op de rivier en hiermee ook van lagere grondwaterstanden in de uiterwaarden. Binnen Zalkerbosch worden dan ook buiten het genoemde perceel in het noorden van Zalkerbosch geen voor de landbouw, negatieve grondwatereffecten verwacht op percelen van indiener.

Door middel van een in te richten grondwatermeetnet zullen de grondwatereffecten worden gemonitord. Indien toch blijkt dat er sprake is van grondwaterschade op percelen van indiener, waar geen ingrepen zijn voorzien, kan een verzoek tot schadevergoeding worden ingediend. De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat (thans Infrastructuur en Milieu, verder I&M genoemd), heeft hiervoor op 21 april 2009 de Beleidsregel schadevergoeding Ruimte voor de Rivier vastgesteld. De Beleidsregel is gepubliceerd in de Staatscourant van 6 mei 2009, nr. 82. Degene die stelt schade te lijden als gevolg van rechtmatige besluiten of rechtmatige feitelijke handelingen (zie bijlage 3 Verklarende woordenlijst) ten behoeve van de PKB maatregel, kan een aanvraag tot schadevergoeding indienen. Een aanvraag tot schadevergoeding kan na het onherroepelijk worden van de besluiten worden ingediend bij de Minister van I&M. Alvorens op de ingediende aanvraag te

beslissen vraagt de Minister advies aan een onafhankelijke schadecommissie. Meer informatie over het schadeloket, het aanvraagformulier en de procedure die wordt gevolgd bij de behandeling van de aanvraag is te vinden op de website <http://www.ruimtevoorderivier.nl/loket/schadeloket/>.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 001-06

Zienswijze: Er is geen natuurlijke noodzaak en/of zwaarder wegend belang. De uiterwaardmaatregelen zijn niet nodig voor (instandhouding van) de thans aanwezige natuurwaarden. De voorgenomen maatregelen zullen juist tot een volstrekt andere natuursituatie leiden, waarbij er eerder sprake is van het verdwijnen van natuurwaarden dan het uitbreiden of in stand houden daarvan. Belangen van indiener brengen mee dat de bestaande situatie zoveel mogelijk moet worden gehandhaafd. Indiener beheert zijn gronden op natuurlijke extensieve wijze, waarbij voldoende ruimte is voor instandhouding en uitbreiding van de natuurwaarden. De maatregelen zouden hier afbreuk aan doen. Belangen van indiener zijn onvoldoende gewogen en daarmee zijn de ontwerp-besluiten onvoldoende onderbouwd.

Standpunt bevoegd gezag: Voor een reactie op deze zienswijze wordt indiener verwezen naar de beantwoording van zienswijzen 001-01 en 001-02.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 001-07

Zienswijze: Indiener is van mening dat hij aanspraak maakt op een vergoeding van proceskosten. Indien aansluiting wordt gezocht bij het Besluit proceskosten bestuursrecht, dan moet de met onderhavige zienswijzenschrift opgestarte procedure als vijf afzonderlijke procedures worden aangemerkt.

Standpunt bevoegd gezag: De Algemene wet bestuursrecht (Awb) kent geen bepalingen die recht geven op een vergoeding van gemaakte kosten voor het opstellen van een zienswijze. De Awb kent dergelijke bepalingen alleen voor het indienen van een bezwaarschrift (art. 7:15) of een beroepschrift (art. 7:28, art. 8:75). De gemaakte kosten worden in dit geval dus niet vergoed.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 001-08

Zienswijze: Indiener geeft aan dat de zienswijze die indiener heeft ingediend bij de start van de m.e.r.-procedure als herhaald en ingelast dient te worden beschouwd.

Standpunt bevoegd gezag: Op de zienswijzen die zijn ingediend op het startdocument MER is een reactie gegeven. Indiener wordt hiervoor verwezen naar de brief van Rijkswaterstaat van 12 juli 2012 met referentienummer RWS/DON-2012/5254, die hier als ingelast dient te worden beschouwd. De nu ingediende zienswijze geeft geen aanleiding om op deze reactie terug te komen.

Gevolg voor besluit: Geen.

**Indiener(s): M. Hekhuizen
Nieuwstad 1B
8274 AC Wilsum**

Nummer 002-01

Zienswijze: Indiener tekent bezwaar aan tegen de Zomerbedverlaging Beneden-IJssel, met name tegen het inrichtingsplan Scherenwelle. Indiener verwacht schade door een mogelijke verhoging van het grondwaterniveau en toename van het kwelwater bij een hogere waterstand. Indiener verwacht dat dit negatieve effecten kan hebben voor de fundering van de woning van indiener. De overheid wordt aansprakelijk gesteld voor alle schade.

Standpunt bevoegd gezag: Het woonhuis van de indiener ligt binnendijks, ten oosten van Scherenwelle, direct aan de winterdijk. Twee ingrepen, die plaatsvinden vanuit het project Zomerbedverlaging Beneden-IJssel, kunnen invloed hebben op het grondwaterniveau bij het woonhuis en de gronden van de indiener. Deze betreffen de zomerbedverlaging zelf en de uiterwaardmaatregelen uit het inrichtingsplan van de uiterwaard Scherenwelle. De effecten van de zomerbedverlaging op het grondwaterregime zijn beschreven in deelrapport 3 (Grondwater), bijlage H behorend bij het projectplan Waterwet (reg. nr. LW-AF20120698, versie 2.0, mei 2013). De effecten van de maatregelen uit het inrichtingsplan Scherenwelle zijn in detail beschreven in par. 5.2 en bijlage 9 van dit deelrapport.

Het verdiepen van de IJssel bij Kampen heeft een verlagend effect op de waterstanden op de IJssel. Bij Scherenwelle wordt het IJsselveil gemiddeld met 7 cm verlaagd (zie tabel 5-2 en afbeelding 5-9 op p. 85 en 86 van het genoemde rapport). De berekende effecten op het grondwaterregime bij Scherenwelle staan op kaart in de Bijlagen 9.10, 9.11 en 9.12 van het genoemde rapport. Als gevolg van de ingreep in de IJssel wordt de grondwaterstand minder dan 5 cm verlaagd. Dat geldt onder natte omstandigheden (Bijlage 9.11). Onder droge omstandigheden zijn de effecten op het grondwater, en hiermee de mogelijke kwel kleiner (Bijlage 9.12). Het inrichtingsplan Scherenwelle omvat onder meer het permanent in open verbinding brengen van de IJssel met een deel van de zomerpolder van Scherenwelle, waardoor de oppervlaktewaterpeilen daar zullen veranderen. Ze zullen zowel hoger worden (in perioden met IJsselveilen hoger dan circa 0,3 m +NAP en 1 m +NAP) als lager (in perioden met IJsselveilen lager dan NAP). In alle gevallen zal het effect op de grondwaterstand en hiermee de kwel binnendijks minder zijn dan 5 cm (zie Bijlagen 9.25 en 9.26).

Schade aan de funderingen kan alleen ontstaan door zettingen, als gevolg van significante verlaging van de grondwaterstand in extreem droge perioden. De effecten van de maatregelen zijn juist in extreem droge omstandigheden het kleinst. Gezien de geringe effecten op de grondwaterstand verwacht het bevoegd gezag geen toename van grondwateroverlast, landbouwdroogteschade, landbouwnatschade, grondwateroverlast of schade aan funderingen van de indiener. Van een verhoging van de grondwaterstand zal geen sprake zijn, dus van een toename van kwelwater evenmin.

Om de resterende onzekerheden ten aanzien van het effect van de maatregelen op grondwaterstanden binnen- en buitendijks weg te nemen, is inmiddels een meetnet van grondwaterpeilbuizen en oppervlaktewatermeetpunten geïnstalleerd, waaronder een grondwaterpeilbuis op het terrein van indiener. Rijkswaterstaat zal erop toezien dat de metingen zullen worden uitgevoerd en geëvalueerd.

Indien toch blijkt dat er sprake is van schade als gevolg van grondwateroverlast of van de toename van kwelwater kan een verzoek tot schadevergoeding worden ingediend. De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat (thans Infrastructuur en Milieu, verder I&M genoemd), heeft hiervoor op 21 april 2009 de Beleidsregel schadevergoeding Ruimte voor de Rivier vastgesteld. De Beleidsregel is

gepubliceerd in de Staatscourant van 6 mei 2009, nr. 82. Degene die stelt schade te lijden als gevolg van rechtmatige besluiten of rechtmatige feitelijke handelingen (zie bijlage 3 Verklarende woordenlijst) ten behoeve van de PKB maatregel, kan een aanvraag tot schadevergoeding indienen. Een aanvraag tot schadevergoeding kan na het onherroepelijk worden van de besluiten worden ingediend bij de Minister van I&M. Alvorens op de ingediende aanvraag te beslissen vraagt de Minister advies aan een onafhankelijke schadecommissie. Meer informatie over het schadeloket, het aanvraagformulier en de procedure die wordt gevolgd bij de behandeling van de aanvraag is te vinden op de website <http://www.ruimtevoordevier.nl/loket/schadeloket/>.

Gevolg voor besluit: Geen.

**Indiener(s): Mts. Hekhuizen
Nieuwstad 1
8274 AC Wilsum**

Nummer 003-01

Zienswijze: Indiener tekent bezwaar aan tegen de Zomerbedverlaging Beneden-IJssel, met name het inrichtingsplan Scherenwelle. Indiener verwacht schade door (een open verbinding met de IJssel) een mogelijke verhoging van het grondwaterniveau en toename van het kwelwater bij een hogere waterstand. Dit kan negatieve effecten hebben voor de fundering van de bedrijfspanden van indiener en voor de algehele status van de agrarische gronden die indiener in gebruik heeft. Dit kan een financiële impact hebben op de waarde van de onderneming. Verwacht wordt dat passende maatregelen worden genomen.

Standpunt bevoegd gezag: De bedrijfsgebouwen en de landbouwgronden van de indiener liggen binnendijks, ten oosten van Scherenwelle, direct aan de winterdijk. Twee ingrepen die plaatsvinden vanuit het project Zomerbedverlaging Beneden-IJssel kunnen invloed hebben op het grondwaterniveau van deze gronden en gebouwen. Deze betreffen de zomerbedverlaging zelf en het inrichtingsplan van de uiterwaard Scherenwelle. De effecten van de zomerbedverlaging op het grondwaterregime zijn beschreven in deelrapport 3 (Grondwater), bijlage H behorend bij het projectplan Waterwet (reg. nr. LW-AF20120698, versie 2.0, mei 2013). De effecten van het inrichtingsplan Scherenwelle zijn in detail beschreven in par. 5.2 en bijlage 9 van dit deelrapport.

Het verdiepen van de IJssel bij Kampen heeft een verlagend effect op de waterstanden op de IJssel. Bij Scherenwelle wordt het IJsselveil gemiddeld met 7 cm verlaagd (zie tabel 5-2 en afbeelding 5-9 op p. 85 en 86 van het genoemde rapport). De berekende effecten op het grondwaterregime bij Scherenwelle staan op kaart in de Bijlagen 9.10, 9.11 en 9.12 van het genoemde rapport. Als gevolg van de ingreep in de IJssel wordt de grondwaterstand minder dan 5 cm verlaagd. Dat geldt onder natte omstandigheden (Bijlage 9.11). Onder droge omstandigheden zijn de effecten op de grondwaterstanden en daarmee de kwel kleiner (Bijlage 9.12).

Het inrichtingsplan Scherenwelle omvat onder meer het permanent in open verbinding brengen van de IJssel met een deel van de zomerpolder van Scherenwelle, waardoor de oppervlaktewaterpeilen daar zullen veranderen. Ze zullen zowel hoger worden (in perioden met IJsselveilen hoger dan circa 0,3 m +NAP en 1 m +NAP) als lager (in perioden met IJsselveilen lager dan NAP). Echter, in alle gevallen zal het effect op de grondwaterstand en hiermee de kwel binnendijks minder zijn dan 5 cm (zie Bijlagen 9.25 en 9.26).

Schade aan de funderingen kan alleen ontstaan door zettingen, als gevolg van significante verlaging van de grondwaterstand in extreem droge perioden. De effecten van de maatregelen zijn juist in extreem droge omstandigheden het kleinst. Gezien de geringe effecten op de grondwaterstand verwacht het bevoegd gezag geen toename van grondwateroverlast,

landbouwdroogteschade, landbouwnatschade, grondwateroverlast of schade aan funderingen van de indiener. Van een verhoging van de grondwaterstand zal geen sprake zijn, dus van een toename van kwelwater evenmin. Mocht indiener desondanks schade ondervinden, dan wordt voor het indienen van een verzoek om schadevergoeding verwezen naar de beantwoording van zienswijze 003-03.

Om de restonzekerheden ten aanzien van het effect van de maatregelen op grondwaterstanden binnen- en buitendijks weg te nemen is inmiddels een meetnet van grondwaterpeilbuizen en oppervlaktewatermeetpunten geïnstalleerd, waaronder een grondwaterpeilbuis op het terrein van indiener. Rijkswaterstaat zal erop toezien dat de metingen zullen worden uitgevoerd en geëvalueerd.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 003-02

Zienswijze: Tevens is gevraagd om extra peilbuizen te plaatsen om de werkelijke effecten te kunnen meten. Dit laatste is nog niet gebeurd.

Standpunt bevoegd gezag: Het bevoegd gezag heeft inmiddels peilbuizen laten plaatsen in zowel het binnendijkse als het buitendijkse gebied. Ook op het terrein van indiener is een peilbuis geplaatst. Het bevoegd gezag acht het monitoringsplan grondwater (bijlage bij Deelrapport 3, bijlage H bij het Projectplan Waterwet, reg. nr. LW-AF20130154, versie 4, januari 2013) voldoende om de modelanalyses die aan het besluit ten grondslag hebben gelegen te kunnen verifiëren. Het plaatsen van meer peilbuizen acht het bevoegd gezag niet noodzakelijk.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 003-03

Zienswijze: De overheid wordt aansprakelijk gesteld voor alle schade.

Standpunt bevoegd gezag: De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat (thans Infrastructuur en Milieu, verder I&M genoemd), heeft op 21 april 2009 de Beleidsregel schadevergoeding Ruimte voor de Rivier vastgesteld. De Beleidsregel is gepubliceerd in de Staatscourant van 6 mei 2009, nr. 82. Degene die stelt schade te lijden als gevolg van rechtmatige besluiten of rechtmatige feitelijke handelingen (zie bijlage 3 Verklarende woordenlijst) ten behoeve van de PKB maatregel, kan een aanvraag tot schadevergoeding indienen. Een aanvraag tot schadevergoeding kan na het onherroepelijk worden van de besluiten worden ingediend bij de Minister van I&M. Alvorens op de ingediende aanvraag te beslissen vraagt de Minister advies aan een onafhankelijke schadecommissie. Meer informatie over het schadeloket, het aanvraagformulier en de procedure die wordt gevolgd bij de behandeling van de aanvraag is te vinden op de website <http://www.ruimtevoorderivier.nl/loket/schadeloket/>.

Gevolg voor besluit: Geen.

Indiener(s): Koninklijke Schuttevaer, Postbus 23415, 3001 KK Rotterdam

Nummer 004-01

Zienswijze: Indiener vindt het prettig zo goed betrokken te worden bij de plannen middels de klankbordgroep.

Standpunt bevoegd gezag: Het bevoegd gezag is indiener erkentelijk voor deze positieve zienswijze.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 004-02

Zienswijze: De aanzandingen die op de IJssel ontstaan als gevolg van het inrichtingsplan, zijn nadelig voor de scheepvaart. Deze nadelen moeten zo veel mogelijk voorkomen worden. Aanzandingen zijn niet aanvaardbaar als zij de toegestane vaardiepte en -breedte belemmeren. Aanzandingen zorgen voor verondieping van de rivier, waardoor de vaardiepte afneemt. Daardoor kunnen schepen minder lading meenemen en lopen binnenvaartbedrijven economische schade op. Ook neemt de manoeuvreerbaarheid van een schip bij ondiep water af. Op de IJssel kan al onder de huidige omstandigheden het noodzakelijke profiel van de vaarweg slechts met moeite behouden blijven. De IJssel is een sub-standaard vaarweg.

Standpunt bevoegd gezag: De zomerbedverlaging omvat het over ca. 7 km uitdiepen van de IJssel bij Kampen. Scheepvaart kan in dit traject profiteren van de grotere vaardiepte. Aanzandingen vinden plaats in dit verdiepte deel, naar verwachting met name aan het begin van de verlaging rondom de Molenbrug. Deze aanzanding zal niet resulteren in een achteruitgang van het door indiener bedoelde noodzakelijke vaarprofiel ten opzichte van de huidige omstandigheden. Om de waterstandsding, die met de zomerbedverlaging wordt gecreëerd, in stand te houden zal de aanzanding weggebaggerd worden.

Baggerwerkzaamheden kunnen leiden tot hinder voor de scheepvaart. Om hinder zo veel mogelijk te voorkomen is in het ontwerp van de zomerbedverlaging voorzien in een verbreding van de vaargeul ter plaatse van het bovenstroomse punt van de zomerbedverlaging (Projectplan Waterwet, Bijlage D ontwerprapport ZBIJ, kenmerk LW-AF20120703). De locatie hiervan is ter plaatse van de Molenbrug tussen km 992,9 en km 994 waar de binnenbocht wordt verbreed en geschikt wordt als vaargeul. Hiermee kan buiten de huidige vaargeul groter baggermaterieel worden ingezet. Als vervolgens ook in de huidige vaargeul gebaggerd moet worden, kan de scheepvaart gebruik maken van de verbrede binnenbocht. Het grootste deel van het baggeronderhoud kan zo plaatsvinden buiten de vaargeul, zodanig dat de scheepvaart doorgang kan vinden met een zo beperkt mogelijke hinder (Projectplan Waterwet Bijlage L Beheer en Onderhoud, kenmerk LW-AF20122160). Het bevoegd gezag zal de vaarweggebruikers tijdig informeren over de periode van de baggerwerkzaamheden. Schippers kunnen dan ook rekening houden met de aanwezigheid van baggerschepen bij het interpreteren van de radarbeelden en de navigatie van het schip.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 004-03

Zienswijze: De oplossing tegen extra aanzandingen wordt gezocht in mitigerende maatregelen. In de praktijk komt dit neer op extra baggeren. Groot baggermaterieel op de IJssel is belemmerend voor de scheepvaart en beïnvloedt, als dit structureel wordt, het vlot en veilig scheepvaartverkeer. Indiener verzoekt te zoeken naar meer permanente, 'harde' oplossingen. De kosten van het baggeren en het onderhoud nadien mag niet ten koste gaan van de bestedingsruimte voor het reguliere onderhoud.

Standpunt bevoegd gezag: Verwezen wordt naar de beantwoording van zienswijze 004-02. Met de bochtverbreding is gekozen voor een permanente constructieve oplossing. Het bevoegd gezag is zich ervan bewust dat hiermee niet alle baggerhinder kan worden voorkomen. Naar het oordeel van het bevoegd gezag is de resterende hinder acceptabel voor een vlotte en veilige scheepvaart

op dit deel van de IJssel. De kosten van de benodigde baggerinspanning zal niet ten koste gaan van die van het reguliere onderhoud op de IJssel. Hierbij wordt opgemerkt dat de totale baggerinspanning van Rijkswaterstaat beperkt toeneemt als gevolg van de zomerbedverlaging. Dit is het gevolg van het gegeven dat er na uitvoering minder aanzanding wordt verwacht in het Keteldiep en Kattendiep, waardoor in de praktijk sprake zal zijn van een verplaatsing van de baggerinspanning.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 004-04

Zienswijze: Een deel van het extra sediment zal volgens de Rapportage Morfologische Effecten boven de Molenbrug te Kampen neerslaan. Door plaatselijke omstandigheden kan hier alleen klein baggermateriael ingezet worden. Het baggeren zal daardoor langer duren. De aanwezigheid van het baggermateriaal kan extra verwarring op het radarbeeld oproepen naast de vele valse echo's die in dit gebied al voorkomen. De veiligheid ter plaatse kan hierdoor afnemen. Indiener verzoekt de overlast van het baggeren en het instellen van éénrichtingsverkeer tot een minimum te beperken.

Standpunt bevoegd gezag: Verwezen wordt naar de beantwoording van zienswijze 004-02. Met de keuze om de vaargeul bij de Molenbrug te verbreden kan buiten de vaargeul groot baggermateriael worden ingezet. Voor de beheerfase van de zomerbedverlaging zal door de toekomstige opdrachtnemer een werkplan worden opgesteld. Het bevoegd gezag zal dit onder meer beoordelen aan de hand van de Werkwijzer Minder Hinder Vaarwegen van Rijkswaterstaat. Bij de beoordeling zal expliciet aandacht zijn voor verstoring van het radarbeeld. Hiermee wordt geborgd dat de hinder en overlast van het baggeren tot een minimum wordt beperkt.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 004-05

Zienswijze: Indiener wijst, met betrekking tot de meestromende nevengeul bij Kampen, op de afspraak met Rijkswaterstaat dat een bypass geen negatief effect mag hebben op de waterstand ten tijde van een normale of lage afvoer. De scheepvaart zou anders een beperking in de vaardiepte ondervinden. Verder mag de dwarsstroming die optreedt bij de in- en uitlaat van de bypass geen nautisch gevaarlijke situatie veroorzaken.

Standpunt bevoegd gezag: Dit deel van de zienswijze heeft geen betrekking op de besluiten voor de maatregel Zomerbedverlaging Beneden-IJssel, maar op besluiten voor de maatregel IJsseldelta-Zuid. Hoewel de besluiten voor beide maatregelen tegelijkertijd in procedure zijn, worden deze niet met elkaar gecoördineerd. Voor de beantwoording van deze zienswijze wordt verwezen naar de Reactienota Gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid onder nummer 016-05. Indiener heeft onder dat nummer zienswijzen ingediend en dus ook deze Reactienota ontvangen.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 004-06

Zienswijze: Een tweezijdig aangetakte geul zorgt voor erosie en aanzanding in het vaarwater. Indiener verzoekt duurzame maatregelen te treffen die verder gaan dan het wegbaggeren aan de benedenzijde en het terugstorten aan de bovenzijde, omdat dit eindeloos verplaatsen van sediment inhoudt met de bijbehorende hinder voor de scheepvaart.

Standpunt bevoegd gezag: Dit deel van de zienswijze heeft geen betrekking op de besluiten voor de maatregel Zomerbedverlaging Beneden-IJssel, maar op besluiten voor de maatregel IJsseldelta-Zuid. Hoewel de besluiten voor beide maatregelen tegelijkertijd in procedure zijn, worden deze niet met elkaar gecoördineerd. Voor de beantwoording van deze zienswijze wordt verwezen naar de Reactienota Gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid onder nummer 016-06. Indiener heeft onder dat nummer zienswijzen ingediend en dus ook deze Reactienota ontvangen.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 004-07

Zienswijze: De dwarsstroming die optreedt bij de in- en uitlaat van de bypass mag geen nautisch gevaarlijke situatie veroorzaken.

Standpunt bevoegd gezag: Dit deel van de zienswijze heeft geen betrekking op de besluiten voor de maatregel Zomerbedverlaging Beneden-IJssel, maar op besluiten voor de maatregel IJsseldelta-Zuid. Hoewel de besluiten voor beide maatregelen tegelijkertijd in procedure zijn, worden deze niet met elkaar gecoördineerd. Voor de beantwoording van deze zienswijze wordt verwezen naar de Reactienota Gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid onder nummer 016-07. Indiener heeft onder dat nummer zienswijzen ingediend en dus ook deze Reactienota ontvangen.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 004-08

Zienswijze: Beneden de monding van de bypass wordt een dam in het Drontermeer gebouwd met een openstaande keersluis. Pas na 2020 is er behoefte om deze om te bouwen tot schutsluis. De schatting is dat bij zuidwester storm de keersluis 13 keer per jaar gestremd wordt vanwege de gevaarlijke sterke stroming. Dit is onacceptabel. Juist bij harde wind en storm kiezen veel schippers uit veiligheidsoverwegingen voor de route via de randmeren in plaats van het traject over het IJsselmeer. Door nu al te kiezen voor een schutsluis wordt een veiliger route voor de scheepvaart bij storm behouden.

Standpunt bevoegd gezag: Dit deel van de zienswijze heeft geen betrekking op de besluiten voor de maatregel Zomerbedverlaging Beneden-IJssel, maar op besluiten voor de maatregel IJsseldelta-Zuid. Hoewel de besluiten voor beide maatregelen tegelijkertijd in procedure zijn, worden deze niet met elkaar gecoördineerd. Voor de beantwoording van deze zienswijze wordt verwezen naar de Reactienota Gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid onder nummer 016-08. Indiener heeft onder dat nummer zienswijzen ingediend en dus ook deze Reactienota ontvangen. IJsseldelta-Zuid onder nummer 016-08.

Gevolg voor besluit: Geen.

Indiener(s):

Nummer 005

Zienswijze: VERVALLEN (betreft Gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid)

**Indiener(s): Koninklijk Nederlands Watersport Verbond
Postbus 145
8700 AC Bolsward**

Nummer 006-01

Zienswijze: Het effect van de maatregelen die zijn opgenomen in het Projectplan Waterwet zal zijn dat het peil bij Kampen enkele centimeters zal verlagen. De zomerbedverlaging heeft echter ook effecten bij een lagere rivierafvoer, waardoor in een dergelijke periode een extra verlaging zal optreden. Aan de Beneden-IJssel tussen Wilsum en Kampen ligt een zevental watersportverenigingen met hun haveningangen. In de huidige situatie levert de afzetting in de IJssel op die plaatsen zodanige problemen op dat baggeren het enige alternatief is. Indiener maakt zich ernstige zorgen dat deze problemen door het project alleen maar groter worden. Indiener vraagt aandacht voor dit probleem en verzoekt zodanige maatregelen te nemen dat de toegang tot de jachthavens niet belemmerd wordt.

Standpunt bevoegd gezag: In antwoord op deze zienswijze wijst het bevoegd gezag indiener op par. 9.3. van het MER deel B, waarin het volgende is aangegeven: "De recreatieve functies binnen het studiegebied blijven na realisatie gehandhaafd. Voor de toegankelijkheid van jachthavens is de waterstand van belang, hierbij is het effect op het OLA (overeengekomen laagste afvoer) maatgevend. De waterstanddaling als gevolg van de zomerbedverlaging in het zomerbed is bij OLA echter zo gering, dat dit geen effect heeft op de toegankelijkheid van jachthavens. De waterdiepte van de IJssel blijft voldoen aan de vastgestelde waterdiepte voor watergebonden recreatie. Hiermee is er geen effect op de bestaande vaarroutes." Naar het oordeel van het bevoegd gezag zijn er geen aanvullende ingrepen nodig om de toegankelijkheid van de zeven haveningangen te borgen.

Gevolg voor besluit: Geen.

Indiener(s):

Nummer 007-01

Zienswijze: VERVALLEN (betreft Gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid)

Indiener(s):

Nummer 008

Zienswijze: VERVALLEN (betreft Gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid)

Indiener(s): Vitens
Postbus 1205
8001 BE Zwolle

Nummer 009-01

Zienswijze: Vitens heeft veel waardering voor het overleg dat heeft plaatsgevonden over de effecten van de zomerbedverlaging op de drinkwaterwinning Engelse Werk in Zwolle en de mede daaruit volgende aanpassing van het project.

Standpunt bevoegd gezag: Het bevoegd gezag is indiener erkentelijk voor deze positieve zienswijze.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 009-02

Zienswijze: Door de aanpassing van het project zal het intrekgebied van de drinkwaterwinning bij Engelse Werk volgens de huidige inzichten vrijwel ongewijzigd blijven en blijft de grondwaterscheiding tussen de winning en het stationsgebied van Zwolle gehandhaafd. De mitigerende maatregelen omvatten het verplaatsen van twee pompputten. Afsproken is dat Vitens deze maatregelen uitvoert en dat de kosten hiervoor voor rekening komen van RWS-PDR. De overeenkomst hierover is nog niet afgesloten. Vitens gaat ervan uit dat deze overeenkomst gesloten wordt voor het einde van de "ontwerp-besluiten procedure". Indien dat niet het geval is, dan moet deze zienswijze aangemerkt worden als bezwaar.

Standpunt bevoegd gezag: De verplaatsing van de pompputten is onderdeel van de maatregel tot zomerbedverlaging, hetgeen onder meer volgt uit het Projectplan Waterwet. De overeenkomst tussen de initiatiefnemer en Vitens is op 12 september 2013 getekend.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 009-03

Zienswijze: In het monitoringsplan is aangegeven dat RWS de monitoring van het IJsselpeil verzorgt. Vitens en de gemeente Zwolle verzorgen de monitoring van de grondwaterscheiding tussen de winning en het stationsgebied. Vitens merkt op dat er nog geen afspraken zijn hoe te handelen wanneer de effecten op de waterscheiding anders zijn dan nu voorspeld. Vitens gaat er van uit dat als hij bij een negatieve verplaatsing van de grondwaterscheiding een claim indient bij het schadeloket Ruimte voor de Rivier, dat vervolgens wordt onderzocht in hoeverre de zomerbedverlaging heeft bijgedragen aan dit effect en dat op basis daarvan wordt bepaald in welke mate het schadeloket bijdraagt in de kosten van de te treffen maatregelen. Vitens verzoekt om dit op te nemen in de voorschriften van het Projectplan waterwet en de Ontgrondingenvergunning.

Standpunt bevoegd gezag: Het is juist dat Rijkswaterstaat de monitoring van het IJsselpeil verzorgt (vastgelegd in artikel 3 van de Ontgrondingenvergunning en hoofdstuk 6 van de aanvraag) en dat Vitens en de gemeente Zwolle de monitoring van de grondwaterscheiding verzorgen. De besluiten, die nu in procedure zijn, kunnen op grond van wet- en regelgeving op voorhand niet ingaan op het toekennen van een schadevergoeding. Evenmin zijn de besluiten de plaats om vooruit te lopen op een eventueel toe te kennen schadevergoeding.

In par. 4.9 van het Projectplan Waterwet wordt ingegaan op planschade en nadeelcompensatie, alsook onder punt 16 van de overwegingen bij de Ontgrondingenvergunning. De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat (thans Infrastructuur en Milieu, verder I&M genoemd), heeft op 21 april

2009 de Beleidsregel schadevergoeding Ruimte voor de Rivier vastgesteld. De Beleidsregel is gepubliceerd in de Staatscourant van 6 mei 2009, nr. 82. Degene die stelt schade te lijden als gevolg van rechtmatige besluiten of rechtmatige feitelijke handelingen (zie bijlage 3 Verklarende woordenlijst) ten behoeve van de PKB maatregel, kan een aanvraag tot schadevergoeding indienen. Een aanvraag tot schadevergoeding kan na het onherroepelijk worden van de besluiten worden ingediend bij de Minister van I&M. Alvorens op de ingediende aanvraag te beslissen vraagt de Minister advies aan een onafhankelijke schadecommissie. Meer informatie over het schadeloket, het aanvraagformulier en de procedure die wordt gevolgd bij de behandeling van de aanvraag is te vinden op de website <http://www.ruimtevoorderivier.nl/loket/schadeloket/>.

Gevolg voor besluit: Geen.

**Indiener(s): Mts. W. Barneveld en C. Barneveld-Bastiaan
Zalkerdijk 8
8276 AC Zalk**

Nummer 010-01

Zienswijze: Indiener maakt zich in verband met het project Zomerbedverlaging Beneden-IJssel ernstig zorgen over de toekomst van zijn veehouderijbedrijf. De gronden die in eigendom en in pacht zijn van indiener, zijn op korte afstand van het projectgebied gelegen. In mei 2012 is geconcludeerd dat door de initiatieven van de verschillende overheden geen plaats meer is voor het veehouderijbedrijf. Met indiener moet worden gesproken over de consequenties hiervan, bijvoorbeeld het verplaatsen van het bedrijf. Indiener is uitermate teleurgesteld dat hiermee niets is gebeurd en dat door verder uitvoering te geven aan het project het veehouderijbedrijf geen toekomstperspectief meer heeft.

Standpunt bevoegd gezag: Bevoegd gezag heeft begrip voor de zorg van indiener over het toekomstperspectief van het bedrijf. In mei 2012 is mede hierom de door indiener bedoelde Quick Scan uitgevoerd. Hierin is geconcludeerd dat wanneer alle toen bekende mogelijke initiatieven in Zalkerbosch zouden worden uitgevoerd, er geen plaats meer zou zijn voor het bedrijf van indiener. Vanuit de maatregel zomerbedverlaging is mede om deze reden het ontwerp zodanig aangepast dat er geen ingrepen zijn voorzien op gronden die in eigendom of pacht zijn van de indiener. In Zalkerbosch zijn alleen ingrepen voorzien ten oosten van deze terreinen. Hiernaast hebben PS van de provincie Overijssel in juli 2013 besloten om de gronden ten westen van Zalkerbosch, waaronder die van indiener, geen onderdeel te laten zijn van de ontwikkelopgave EHS. Op basis van de huidige inzichten is er voor het bevoegd gezag dan ook geen aanleiding om te concluderen dat het bedrijf geen toekomstperspectief heeft op de huidige locatie. Ten aanzien van mogelijke indirecte effecten wordt verwezen naar de beantwoording van de zienwijzen 010-03 (stikstof) en 010-07 (grondwater).

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 010-02

Zienswijze: De begrenzing van het projectgebied, zoals dat in afbeelding 1-4 en bijlage 2 van de ontwerpomgevingsvergunning is weergegeven, komt niet overeen met het besluitgebied zoals te raadplegen is op www.ruimtelijkeplannen.nl. Daarnaast is nog een afbeelding in de omloop van maart 2013 die afwijkt van afbeelding 1-4. Hierdoor is het voor indiener onduidelijk welke afbeelding de aangevraagde situatie weergeeft. Ook is onduidelijk waar de aangevraagde activiteiten exact betrekking op hebben en op welke wijze deze activiteiten uitgevoerd zullen worden. De activiteiten zijn onvoldoende concreet gemaakt om goed te kunnen beoordelen.

Standpunt bevoegd gezag: Indiener wijst er terecht op dat in de ter inzage gelegde bijlagen bij de ontwerpomgevingsvergunning sprake is geweest van verschillende kaarten met verschillende, soms inconsistente uitsneden en weergaven van het ontwerp. Onderdeel van de aanvraag en dus bepalend voor de definitieve omgevingsvergunning is de kaart Uiterwaardmaatregelen van september 2013 (bijlage 7 van de omgevingsvergunning), d.w.z. alleen voor de delen die in strijd zijn met het bestemmingsplan. Deze delen zijn met een oranje arcering aangegeven op de kaart met eigendommen en afwijking (bijlage 9 van de omgevingsvergunning), en zijn ook aangeduid op bijlagen 1 en 2 bij de ruimtelijke onderbouwing (bijlage 4 van de omgevingsvergunning). Deze kaarten moeten dus in samenhang worden gezien.

De delen van de uiterwaardmaatregelen die niet in strijd zijn met het bestemmingsplan behoren niet tot de omgevingsvergunning die nu voorligt. Deze delen behoren wél tot de Nbwetvergunningen van GS van Overijssel en van de Staatssecretaris van EZ en tot het projectplan Waterwet, die nu voorliggen. Dit heeft ermee te maken dat de betreffende wetten verschillende toetsingskaders hebben.

De kaart Uiterwaardmaatregelen van maart 2013 was een concept kaart, die geen onderdeel uitmaakt van de gepubliceerde stukken. In de ontwerp beschikkingen was deze vervangen door de kaart Uiterwaardmaatregelen van mei 2013 (bijlage 7 omgevingsvergunning). Naar aanleiding van zienswijze 001-03 en 010-04 is deze kaart aangepast voor het onderdeel laarzenpad. De versie die bij de definitieve omgevingsvergunning hoort is de kaart Uiterwaardmaatregelen van september 2013. Dit heeft tot gevolg dat het laarzenpad in het zuiden van Zalkerbosch (direct ten noorden van Bentinckswelle) nu uit de omgevingsvergunning is geschrapt.

Het plangebied op www.ruimtelijkeplannen.nl is ruim genomen, om het grotere gebied aan te duiden waarbinnen de uiterwaardmaatregelen plaatsvinden die in de omgevingsvergunning worden mogelijk gemaakt. Op www.ruimtelijkeplannen.nl is ook onder 'illustratie' een begrenzing opgenomen. De definitieve omgevingsvergunning en bijbehorende gedetailleerde illustratie zijn op www.ruimtelijkeplannen.nl daar gepubliceerd.

Bij de overwegingen in de omgevingsvergunning is een opsomming gegeven van de te treffen maatregelen en is aangegeven of die maatregelen in het geldende bestemmingsplan passen of niet. Voor de details wordt in de omgevingsvergunning verwezen naar de ruimtelijke onderbouwing. In hoofdstuk 3 van de ruimtelijke onderbouwing is een projectbeschrijving opgenomen. Voor gedetailleerde inrichtingsplannen wordt in dat hoofdstuk verwezen naar hoofdstuk 5 van het MER deel A. Daarmee zijn de activiteiten voldoende concreet gemaakt. De wijze waarop de maatregelen worden uitgevoerd is nog niet precies bekend. Deze wordt bepaald door de aannemer die de opdracht gegund krijgt.

Zoals aangegeven onder 010-01 vinden er geen ingrepen plaats op terreinen die in eigendom zijn van of gepacht worden door de indiener. Voor indirecte effecten van de ingrepen wordt indiener verwezen naar de beantwoording van de zienswijzen 010-03 en 010-07.

Gevolg voor besluit: De kaartbijlagen bij de omgevingsvergunning zijn aangepast en een deel van het laarzenpad is uit de omgevingsvergunning verwijderd.

Nummer 010-03

Zienswijze: Indiener plaatst kanttekeningen bij de haalbaarheid van de uit te voeren maatregelen en stelt dat voorbij wordt gegaan aan de bedreiging van de natuurwaarden door stikstofdepositie door de aanwezigheid van nabijgelegen veehouderijen, waaronder die van indiener.

Standpunt bevoegd gezag: Ten onrechte stelt indiener dat voorbij wordt gegaan aan de bedreiging van stroomdalgrasland en hardhoutoibos door stikstofdepositie door de aanwezigheid van

nabijgelegen veehouderijen. In het ontwerp van het Zalkerbosch is in de passende beoordeling uitgegaan van de ontwikkeling van vier habitattypen: stroomdalgrasland, hardhoutooibos, plasdrasgebied en akker. De eerste twee typen zijn gevoelig voor stikstof. Daarom is in bijlage 3 van de Passende beoordeling specifiek onderzocht of de aanwezige stikstofbelasting en het huidige agrarische gebruik de mogelijkheden voor de ontwikkeling van hardhoutooibos en stroomdalgrasland belemmeren. De conclusies richten zich op het beheer van de percelen waar deze typen zijn voorzien en op de achtergronddepositie van stikstof aldaar.

Ten aanzien van het beheer luidt de conclusie : "Om op een aantal percelen stroomdalgrasland en hardhoutooibos te kunnen ontwikkelen moet het huidige agrarisch gebruik geheel ten dienste worden gesteld van het natuurdoel. Bemesting zal moeten worden gestaakt en beweiding kan alleen onder strikte voorwaarden worden voortgezet. Hiermee wordt de hoeveelheid stikstof die direct op de percelen terecht komt verminderd".

Ten aanzien van de achtergronddepositie is geconcludeerd dat na het onttrekken aan de landbouw van de percelen waar stroomdalgrasland en hardhoutooibos op worden ontwikkeld, de totale emissie van stikstof naar verwachting vergelijkbaar zal zijn als in de huidige situatie. "Voor hardhoutooibos vormt de stikstofdepositie voor het grootste deel geen belemmering en ligt deze onder de kritische depositiewaarde. Uitzondering vormt een klein deel rond het meest oostelijke bedrijf. Voor stroomdalgrasland geldt dat de huidige stikstofdepositie hoger is dan de voor het habitatype bepaalde kritische depositiewaarde".

Deze conclusie aangaande de achtergronddepositie is gebaseerd op berekeningen aan de ammoniakemissies vanuit de stallen (bijlage 3 Passende beoordeling, pagina 14). Emissies die plaatsvinden vanuit de beweiding op gronden aanpalend aan die, waar het hardhoutooibos en het stroomdalgrasland is beoogd, zijn niet meegenomen. Ingeschat wordt dat deze maximaal een onderschatting van de achtergronddepositie van 8% kan opleveren.

Om de ontwikkeling specifiek van stroomdalgrasland op gang te brengen is er in het ontwerp voor gekozen om op de percelen, waar deze ontwikkeling gepland is, de huidige hoge stikstofconcentraties in de bodem te verwijderen door het afplaggen van de voedselrijke bouwvoor. In het beheer en onderhoudsplan (bijlage L van projectplan Waterwet) is beschreven op welke wijze vervolgens het beheer dient te worden uitgevoerd. Daarnaast is er voor gekozen om de stallen van het meest oostelijk gelegen bedrijf te amoveren. Hiermee kan een vermindering van de stikstofemissie worden bereikt van ca 900 kg/NH₃/jr (bijlage 3 Passende beoordeling, pagina 13). De achtergronddepositie van stikstof op het te ontwikkelen stroomdalgrasland en het hardhoutooibos zal hiermee de kritische depositiewaarde dichter benaderen en de ontwikkelkansen voor stroomdalgrasland en hardhoutooibos vergroten.

Het bevoegd gezag acht een verdere vermindering van de achtergronddepositie van stikstof, bijvoorbeeld door aanpassing van bedrijven in de omgeving of door aanpassing van de weidegang op agrarische percelen ten zuiden en ten westen van het gebied, niet noodzakelijk om het projectdoel te realiseren. Aanpassing van het bedrijf van indiener voor realisatie van het project is dan ook hier niet aan de orde. Uit de nog uit te voeren ecologische monitoring van het stroomdalgrasland (bijlage 15 Passende beoordeling) moet blijken of deze ontwikkeling inderdaad op gang zal komen. Indien daarvan onvoldoende sprake is zal het bevoegd gezag kunnen bijsturen door middel van het aanpassen van het beheer van het gebied (bijlage 15 Passende beoordeling, paragraaf 1.2).

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 010-04

Zienswijze: Indiener acht het vergroten van de toegankelijkheid van het gebied voor recreanten niet wenselijk vanwege de landelijke discussie over de verspreiding van infectieziektes door veehouderijen. Evenmin acht indiener het wenselijk dat het gebied toegankelijk wordt voor honden, omdat de uitwerpselen van honden van negatieve invloed kunnen zijn op het bedrijf (*Neospora Caninum* parasiet).

Standpunt bevoegd gezag: Een onderdeel van het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit is het beleefbaar maken van de landschappelijke en ecologische waarden door de recreatieve toegankelijkheid te vergroten. Hieraan wordt invulling gegeven door realisatie van twee nieuwe laarzenpaden in Zalkerbosch en Bentinckswelle. Deze paden sluiten aan op bestaande openbare paden in binnen- en buitendijks gebied. Voor het nieuwe pad in het noorden van Zalkerbosch geldt op grond van de Nbwetvergunning van GS van de provincie Overijssel een hondenverbod om verstoring van de te realiseren natuurwaarden te voorkomen. Tevens wordt hiermee het risico op verspreiding van *Neospora* nagenoeg uitgesloten. Voor het nieuwe pad in het zuiden van Zalkerbosch / Bentinckswelle geldt op grond van de Nbwetvergunning van GS van de provincie Overijssel een aanlijngedod om verstoring van de natuurwaarden te voorkomen.

In bijlage 5 bij de omgevingsvergunning is een kaart opgenomen van de bestaande en nieuwe tracés van het wandelpad. Tevens is een inschatting gemaakt van het effect van het wandelpad op de natuurwaarden. De bevoegde gezagen onderkennen dat er met de situering van een wandelpad over agrarisch gebruikte gronden een risico ontstaat op verspreiding van *Neospora*, ook in geval van een aanlijngedod. Het wandelpad in het zuiden van Zalkerbosch (direct ten noorden van Bentinckswelle) is om deze reden ingekort in het ontwerp en in de relevante besluiten (Nbwetvergunning van GS van de provincie Overijssel, de Ffwetontheffing en de omgevingsvergunning van B&W van de gemeente Kampen).

Het gedeelte van het pad dat in de ontwerpvergunning liep over enkele in agrarisch gebruik zijnde percelen, is hierbij geschrapt. Uitsluitend wanneer er overeenstemming kan worden bereikt met de terreineigenaren en gebruikers zullen voor dit geschrapte gedeelte van het pad apart alsnog de benodigde vergunningen worden aangevraagd om zodoende doortrekking van het pad alsnog mogelijk te maken. Op de kaart Uiterwaardmaatregelen Beneden-IJssel (bijlage 7 bij de omgevingsvergunning) zijn deze paden daarom opgenomen als fase 2 pad. Zie de afbeeldingen hierna.

Rood omcirkeld het gedeelte van het laarzenpad dat is vervallen uit de ontwerpvergunning (links) en zoals dat nu in de definitieve vergunning staat (rechts).

Gevolg voor besluit: Het wandelpad in het zuiden van Zalkerbosch, voor zover in strijd met het bestemmingsplan, is uit de Omgevingsvergunning, de Ffontheffing en de Nbwet van de provincie Overijssel gehaald. Ook is dit wandelpad uit de bijlage Kaart uiterwaardmaatregelen Beneden-IJssel (bij diverse besluiten) verwijderd.

Numer 010-05

Zienswijze: Indiener vindt het onduidelijk hoe de ontwerpomgevingsvergunning zich verhoudt tot andere initiatieven die bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van het gebied. In de ontwerpomgevingsvergunning is aangegeven dat door samen te werken met andere overheden er nu een plan ligt dat doelstellingen van meerdere partijen realiseert. Ook wordt gesteld dat aangesloten wordt bij andere plannen en lokale initiatieven. Indiener vraagt zich af over welke plannen het precies gaat en op welke manier deze initiatieven worden gerealiseerd. Hij vraagt zich verder af of deze plannen binnen het vigerende bestemmingsplan passen en wat de gevolgen hiervan zijn voor het veehouderijbedrijf van indiener.

Standpunt bevoegd gezag: Voor een reactie op deze zienswijze wordt indiener verwezen naar par. 5.3 van het MER Deel A, waarin staat: "In de Beneden-IJssel is er sprake van meerdere initiatieven die bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van het gebied. Het in onderlinge samenhang uitwerken en uitvoeren van maatregelen heeft een grotere waarde voor het behalen van de ruimtelijke kwaliteitsdoelen en is efficiënter dan het afzonderlijke uitvoeren van de plannen. Door samen te

werken met andere overheden ligt er nu een plan dat doelstellingen van meerdere partijen realiseert:

- Rijkswaterstaat: Zomerbedverlaging; verbeteren hoogwaterveiligheid en verbeteren ruimtelijke kwaliteit
- Provincie Overijssel: EHS en N2000
- Waterschap Veluwe: Kaderrichtlijn Water (KRW)
- Gemeente Kampen: verbeteren toegankelijkheid en Nationaal landschap IJsseldelta."

Hiermee wordt bedoeld dat met het uitvoeren van het project Zomerbedverlaging Beneden-IJssel, inclusief de uiterwaardmaatregelen, tegelijkertijd zowel uitvoering wordt gegeven aan de Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier, als aan het behalen van doelstellingen en plannen die andere overheden reeds voor dit gebied hadden, zoals de EHS-doelstelling en de N2000-instandhoudingsdoelstellingen. Uit de besluiten en bijbehorende onderzoeken, waaronder het MER, blijkt dat dit totale project niet geheel past in het vigerende bestemmingsplan en dat daarom een omgevingsvergunning is verleend om af te wijken van het bestemmingsplan. Deze ingrepen raken niet aan de eigendommen van de indiener en beperken zijn bedrijfsvoering niet. Voor een onderbouwing van deze laatste stelling wordt indiener verwezen naar de beantwoording op zijn hierboven weergegeven zienswijzen.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 010-06

Zienswijze: Er is geen aandacht besteed aan de gevolgen van het project voor het veehouderijbedrijf van indiener nu er geen onderzoek heeft plaatsgevonden naar de beperkingen ervan voor het bedrijf. Indiener vraagt zich af of de huidige bedrijfsvoering onverkort kan worden voortgezet en wat de gevolgen van het project voor de toekomst van het bedrijf zijn. Indiener vraagt zich voorts af of het agrarische gebruik van de gronden om het bedrijf kan worden voortgezet, mede gelet op de weidevogels en Natura 2000-waarden.

Standpunt bevoegd gezag: Ingrepen in het kader van de PKB-maatregel Zomerbedverlaging Beneden-IJssel vinden niet plaats op de terreinen die in eigendom zijn van of gepacht worden door de indiener. Vanuit de PKB-maatregel worden geen beperkingen opgelegd aan de huidige bedrijfsvoering. Zie ook de beantwoording van zienswijze 010-03. In welke mate de ingrepen beperkingen leggen op mogelijke toekomstige bedrijfsuitbreidingen is niet verkend. Een daarmee samenhangende Nbwetvergunning wordt getoetst op basis van een concrete aanvraag van indiener. Het is niet mogelijk om daarop vooruit te lopen. In het kader van dit project is een belangenafweging gemaakt op basis waarvan is vastgesteld dat de maatregel geen directe gevolgen heeft voor de agrarische bedrijfsvoering van indiener. Daartoe wordt indiener verwezen naar de beantwoording van zienswijze 010-01.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 010-07

Zienswijze: Uit de ontwerpwatervergunning wordt niet duidelijk welke gevolgen de maatregelen hebben voor de gronden die indiener exploiteert. Voor het agrarische gebruik is het van belang dat het water zo snel mogelijk naar de IJssel wordt afgevoerd. Voor deze afvoer is door het waterschap een voorziening geplaatst in het projectgebied. Indiener wil weten of deze voorziening aanwezig blijft.

Standpunt bevoegd gezag: De ingreep heeft geen betrekking op de eigendommen en op de pachtgronden van de indiener (zie bijlage 8 bij de omgevingsvergunning voor de percelen waar de ingreep betrekking op heeft). In bijlage H van het Projectplan Waterwet (deelrapport 3 Grondwater) paragraaf 5.5 zijn de grondwatereffecten van de ingreep in Zalkerbosch beschreven.

Geconcludeerd is dat wanneer de ontwateringen worden gedempt, zoals voorzien in het plas drasgebied, de grondwaterstanden in de omliggende terreinen ten opzichte van de huidige situatie zullen worden verhoogd. Ingeschat is dat dit door de hoge maaiveldligging in de omgeving echter geen verslechtering geeft van de landbouwfunctie. Van vernatting zal daarom geen sprake zijn. In deelrapport 1E Uiterwaardmaatregelen (bijlage F bij het Projectplan Waterwet) is aangegeven dat er geen ingrepen zijn voorzien in de zomerkade in het noorden van Zalkerbosch waar de door indiener bedoelde duiker in is gelegen. De duiker blijft dan ook gehandhaafd.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 010-08

Zienswijze: Uit de stukken bij de ontwerp-Nbwetvergunning blijkt dat voorbij wordt gegaan aan de bedreiging van de te vergunnen natuurwaarden vanwege stikstofdepositie door de aanwezigheid van het veehouderijbedrijf van indiener (en andere veehouderijen). Daarnaast maakt het ontwerpbesluit niet duidelijk welke gevolgen dit heeft voor het betreffende veehouderijbedrijf.

Standpunt bevoegd gezag: Verwezen wordt naar de beantwoording van zienswijzen 010-03 en 010-06.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 010-09

Zienswijze: Verzocht wordt enerzijds om de zienswijzen te betrekken bij de verdere besluitvorming en anderzijds om aandacht te hebben voor de situatie van indiener en hierover in overleg te treden.

Standpunt bevoegd gezag: In deze Reactienota is per zienswijze het standpunt van het bevoegd gezag weergegeven, waaruit blijkt of de zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de besluiten. Met indiener is reeds overleg gevoerd. Hierin is gezamenlijk geconcludeerd dat er geen gronden van de indiener nodig zijn voor de realisatie van de maatregel. Vanzelfsprekend is bevoegd gezag graag bereid nogmaals in overleg te treden.

Gevolg voor besluit: Geen.

Indiener(s):

Nummer 011

Zienswijze: VERVALLEN (betreft Gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid)

Indiener(s):

Nummer 012

Zienswijze: VERVALLEN (betreft Gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid)

Indiener(s): Gemeente Zwolle
Postbus 10007
8000 GA Zwolle

Nummer 013-01

Zienswijze: Indiener bedankt voor de constructieve manier waarop overleg heeft plaatsgevonden over de effecten die de zomerbedverlaging zou hebben op onder andere het grondwatersysteem binnen de gemeente Zwolle. Met name de effecten op de stedelijke grondwaterverontreiniging en de drinkwaterwinning van Vitens waren daarbij belangrijke aandachtspunten. Het overleg heeft geleid tot een aangepast ontwerp, dat samen met enkele mitigerende maatregelen, voor alle belanghebbende organisaties acceptabel is.

Standpunt bevoegd gezag: Het bevoegd gezag is indiener erkentelijk voor deze positieve zienswijze.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 013-02

Zienswijze: Verzocht wordt om in de vergunningverlening rekening te houden met de afspraken die zijn gemaakt. Samengevat houden deze afspraken in dat een samenwerkingsovereenkomst is getekend en is afgesproken dat specifieke aandachtspunten op het vlak van effecten op het grondwatersysteem en de drinkwaterwinning meegenomen worden in bilaterale overeenkomsten of vergunningvoorschriften. Verder zal monitoring plaatsvinden. Rijkswaterstaat is hier verantwoordelijk voor. De gemeente Zwolle en Vitens monitoren de grondwaterscheiding tussen de winning en het stationsgebied. De informatie uit de monitoring wordt onderling uitgewisseld en waar nodig vindt overleg plaats. Als uit de monitoring blijkt dat er sprake is van een negatief effect op de grondwaterscheiding, dan kan een claim worden ingediend bij het schadeloket Ruimte voor de Rivier. Onafhankelijk onderzoek zal dan moeten uitwijzen of de zomerbedverlaging daar verantwoordelijk voor is en in welke mate het schadeloket bijdraagt in de kosten voor de te treffen maatregelen.

Standpunt bevoegd gezag: De verplaatsing van de pompputten is onderdeel van het project de maatregel zomerbedverlaging, hetgeen onder meer volgt uit het Projectplan Waterwet. Op 12 september 2013 is tussen Rijkswaterstaat en Vitens een intentieovereenkomst getekend voor de uitvoering van dit werk.

Het is juist dat Rijkswaterstaat de monitoring van het IJsselveil verzorgt en dat Vitens en de gemeente Zwolle de monitoring van de grondwaterscheiding verzorgen. De activiteit van Rijkswaterstaat is vastgelegd in artikel 3 van de Ontgrondingenvergunning. De besluiten die nu in procedure zijn, kunnen op grond van wet- en regelgeving op voorhand niet zien op het toekennen van een schadevergoeding. Evenmin zijn de besluiten de plaats om vooruit te lopen op een eventueel toe te kennen schadevergoeding.

In par. 4.9 van het Projectplan Waterwet wordt ingegaan op planschade en nadeelcompensatie, alsook onder punt 16 van de overwegingen bij de Ontgrondingenvergunning. De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat (thans Infrastructuur en Milieu, verder I&M genoemd), heeft op 21 april 2009 de Beleidsregel schadevergoeding Ruimte voor de Rivier vastgesteld. De Beleidsregel is gepubliceerd in de Staatscourant van 6 mei 2009, nr. 82. Degene die stelt schade te lijden als gevolg van rechtmatige besluiten of rechtmatige feitelijke handelingen (zie bijlage 3 Verklarende woordenlijst) ten behoeve van de PKB maatregel, kan een aanvraag tot schadevergoeding indienen. Een aanvraag tot schadevergoeding kan na het onherroepelijk worden van de besluiten worden ingediend bij de Minister van I&M. Alvorens op de ingediende aanvraag te beslissen vraagt de Minister advies aan een onafhankelijke schadecommissie. Meer informatie over het schadeloket,

het aanvraagformulier en de procedure die wordt gevolgd bij de behandeling van de aanvraag is te vinden op de website <http://www.ruimtevoordevier.nl/loket/schadeloket/>.

Gevolg voor besluit: Geen.

**Indiener(s): L. van Dijk
Nesweg 11
8267 AT Kampen**

Nummer 014-01

Zienswijze: Indien de IJssel met 2,3 m diep wordt uitgebaggerd verwacht indiener binnendijs grote gevolgen door kwelwater, omdat de bodem doorgegraven zal worden hetgeen grote gevolgen zal hebben op onderliggende waterstromen. Indiener ziet dit nu al bij het Ganzendiep/ Koekoek, waar de gemalen van de Koekoek nu ook water wegmalen van het Kampereiland onder het Ganzendiep door. De NMV heeft dit in de klankbordgroep meerdere keren aangegeven, maar voelde zich onvoldoende gehoord. Indiener denkt dat er onvoldoende praktijkervaring is en hij twijfelt aan de berekeningen. De berekeningen bij de Noordoostpolder bleken ook helemaal niet te kloppen. Daar werd verwacht dat 5 pompen nodig waren, maar inmiddels zijn er al 200 geplaatst.

Standpunt bevoegd gezag: Het bevoegd gezag neemt kennis van het standpunt en kan zich de zorgen van de indiener, die hij inderdaad ook in de klankbordgroep geuit heeft, voorstellen. De effecten van het vergraven van de bodem van de IJssel op het grondwater zijn beschreven in deelrapport 3 (Grondwater), bijlage H behorend bij het Projectplan Waterwet (reg. nr. LW-AF20120698, versie 2.0, mei 2013). De effecten zijn in detail beschreven in par. 3.6 (Effect op het grondwaterregime in Kampen, p. 47-57), waarin ook een volledig beeld is gegeven van de effecten op het Kampereiland. Door de bodemopbouw van Kampereiland (één dik watervoerend pakket, waarin de IJssel insnijdt, afgedekt door een deklaag) is het per definitie zo dat effecten afnemen bij een toenemende afstand tot de IJssel. Uit de berekeningen blijkt dat het afgraven leidt tot hogere grondwaterstanden en stijghoogten in de nabijheid van de IJssel, en dat die effecten zich uitstrekken tot een afstand van circa 1 tot 1,5 km van de IJssel. De verhoging van stijghoogten lekt binnen die afstand door de afdekkende kleilaag weg naar het ondiepe grondwater (kwel of verminderde wegzijging). Dat veroorzaakt grondwaterstandsverhogingen die op enkele locaties dicht bij de IJssel tussen 5 en 10 cm zijn (zie Bijlage 5.3 t/m 5.5 van het genoemde rapport). De extra kwel of verminderde wegzijging wordt afdoende afgevoerd door bestaande sloten en gemalen. Bevoegd gezag is van mening dat een vergelijking met de effecten van door indiener genoemde voorbeelden niet op gaat.

De hiervoor beschreven effecten zijn berekend met een computermodel. Een computermodel bevat per definitie onzekerheden. Het bevoegd gezag is zich daarvan bewust. Om te verifiëren of de werkelijk optredende effecten significant afwijken van de voorspelling is in oktober 2012 en juni 2013 een grondwatermeetnet ingericht, dat voor, tijdens en na de uitvoering van de werkzaamheden hoogfrequent wordt bemeten (zie monitoringsplan grondwater (bijlage bij Deelrapport 3, bijlage H bij het Projectplan Waterwet, reg. nr. LW-AF20130154, versie 4, januari 2013). De grootste effecten zullen optreden pal naast de IJssel, en deze zullen met grote betrouwbaarheid kunnen worden vastgesteld. Daar ligt een relatief dicht meetnet. Verder zijn er peilbuizen geplaatst tot buiten het gebied waar in het worst case scenario 5 cm effect op stijghoogten wordt verwacht. De verwachte effecten zijn daar significant kleiner dan de natuurlijke dynamiek. Het bevoegd gezag acht het meetnet daarom voldoende uitgebreid om de effecten betrouwbaar te kunnen vaststellen.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 014-02

Zienswijze: Ook heeft de NMV gepleit voor meer peilbuizen verder van het gebied vandaan (5 km). Dit zou niet nodig zijn omdat het grondwater direct achter de dijk wordt afgevoerd door middel van een sloot en gemaal. Op Kamperveen is echter gebleken dat de sloten op een afstand van 5 km door bronnering volledig droog kwamen te staan, terwijl vlakbij de bronnering de sloten gewoon vol bleven staan. Dit geeft aan hoe grillig grondwater kan zijn. Indiener maakt zich hier zorgen over.

Standpunt bevoegd gezag: De zienswijze heeft geen betrekking op de besluiten voor de maatregel Zomerbedverlaging Beneden-IJssel, maar op besluiten voor de maatregel IJsseldelta-Zuid. Hoewel de besluiten voor beide maatregelen tegelijkertijd in procedure zijn, worden deze niet met elkaar gecoördineerd. Voor de beantwoording van deze zienswijze wordt verwezen naar de Reactienota Gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid, onder nummer 044-02. Indiener heeft onder dat nummer voor de NMV zienswijzen ingediend en dus ook deze Reactienota ontvangen.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 014-03

Zienswijze: Door het uitdiepen van de IJssel kan indiener onder andere te maken krijgen met de volgende situaties;

- nattere gronden, die dus minder functioneel zijn;
- meer dierziekten in verband met vernatting;
- vochtige muren en huizen doordat de fundering van gebouwen die op maaiveld staan, in grondwater komt te staan;
- in verband met de toenemende druk op het grondwater kunnen leeggereden gierkelders gaan drijven inclusief de gebouwen die er op staan;
- bij het graven van nieuwe gierkelders zal er meer water weggepompt moeten worden. Dit geeft extra kosten en het is de vraag of het waterschap nog vergunningen afgeeft voor het lozen van zoveel kwelwater;
- er kan droogte optreden bij een laag IJsselwaterpeil of een snelle stroming.

Standpunt bevoegd gezag: a t/m c: De effecten op grondwaterstanden en stijghoogten zijn zodanig klein dat deze geen landbouwschade of grondwateroverlast zullen veroorzaken (zie ook de beantwoording van zienswijze 014-01). Zie bijlage H van het Projectplan Waterwet (deelrapport 3: Grondwater, par. 4.11 en Bijlage 5.4). Hieruit kan de conclusie worden getrokken dat de gronden niet natter zullen worden en daarmee samenhangend dat geen sprake zal zijn van meer dierziekten en vochtigere muren en huizen, zoals wordt gevreesd door indiener.

d: Als gevolg van de PKB-maatregel Zomerbedverlaging Beneden-IJssel kunnen er stijghoogteverhogingen optreden in een strook achter de winterdijk op Kampereiland. In andere agrarische gebieden is er geen sprake van stijghoogteverhogingen. In geval van een zware storm (kans van voorkomen 1:10 per jaar) op het IJsselmeer worden de stijghoogten direct achter de winterdijk met maximaal 40 cm verhoogd (Grondwater rapport, Afbeelding 3-12). In het betreffende deel van Kampereiland is er in de huidige situatie bij hoge IJsselveilen nu al sprake van hoge stijghoogten, die hoger zijn dan het maaiveld. Bij het ontwerp en de bouw van mestkelders in dat gebied moet er dus nu al rekening mee zijn gehouden. Het bevoegd gezag is van mening dat de voorziene maatregel het risico dan ook niet verhoogt.

e: Gezien de grondwaterstandverlagingen die bij de bouw van gierkelders moeten worden gerealiseerd (orde van grootte 2 m) en de veranderingen van de gemiddelde stijghoogten in binnendijkse landbouwgebieden (minder dan 5 cm) acht bevoegd gezag dit effect nihil. Daarmee

zullen dus ook geen extra kosten ontstaan en is de vraag of het waterschap nog vergunningen zal afgeven voor het lozen van zoveel kwelwater niet aan de orde.

f: Verlagen van stijghoogten en grondwaterstanden in landbouwgronden kunnen bovenstrooms van Kampen optreden. De effecten zijn beschreven in bijlage H van het projectplan Waterwet (deelrapport 3: par. 3.3 en 5.1 t/m 5.5). Deze effecten zijn gering (minder dan 5 cm). Bovendien zijn ze in droge perioden kleiner dan in natte perioden. Daarom verwacht het bevoegd gezag geen gevolgen in de vorm van droogte of een snelle stroming voor landbouw in het deelgebied van Kampereiland.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 014-04

Zienswijze: Mocht de uitdieping doorgaan, dan zal voor de uitvoering met indiener geregeld moeten worden hoe de hoogte van de schade berekend wordt en hoe deze vergoed wordt.

Standpunt bevoegd gezag: De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat (thans Infrastructuur en Milieu, verder I&M genoemd), heeft op 21 april 2009 de Beleidsregel schadevergoeding Ruimte voor de Rivier vastgesteld. De Beleidsregel is gepubliceerd in de Staatscourant van 6 mei 2009, nr. 82. Degene die stelt schade te lijden als gevolg van rechtmatige besluiten of rechtmatige feitelijke handelingen (zie bijlage 3 Verklarende woordenlijst) ten behoeve van de PKB maatregel, kan een aanvraag tot schadevergoeding indienen. Een aanvraag tot schadevergoeding kan na het onherroepelijk worden van de besluiten worden ingediend bij de Minister van I&M. Alvorens op de ingediende aanvraag te beslissen vraagt de Minister advies aan een onafhankelijke schadecommissie. Meer informatie over het schadeloket, het aanvraagformulier en de procedure die wordt gevolgd bij de behandeling van de aanvraag is te vinden op de website <http://www.ruimtevoorderivier.nl/loket/schadeloket/>.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 014-05

Zienswijze: Indiener ziet problemen met de uitbreiding van het Natura 2000-gebied. De compensatie van de natte natuur zal uitgevoerd worden in gebieden waar nu droge natuur voorkomt. Indiener vraagt zich af of in de toekomst ook deze droge natuur gecompenseerd zal worden en hoe de gevolgen voor de landbouw dan worden gecompenseerd. Elke nieuwe natuur heeft zijn uitstraling en de landbouw zal daar dan weer op afgerekend worden. Door deze uitbreiding komt het bedrijf van indiener dichterbij het Natura 2000-gebied te liggen. Dit zal problemen geven bij Nbwet vergunningaanvraag of bij uitbreiding. Deze schade zal daarom meegenomen moeten worden en vergoed worden.

Standpunt bevoegd gezag: Een van de hoofddoelstellingen van de PKB-maatregel Zomerbedverlaging Beneden-IJssel betreft het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. Dit wordt vormgegeven door meer ruimte te geven aan de natuurlijke dynamiek, waardoor bijzondere natuur- en landschapswaarden langs de Beneden-IJssel behouden blijven en worden versterkt. Het gaat hierbij voornamelijk om natte natuur, waarbij tegelijkertijd invulling wordt gegeven aan de instandhoudingsdoelstellingen voor het N2000-gebied Uiterwaarden IJssel.

In het kader van deze maatregel is er geen sprake van de uitbreiding van de begrenzing van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel. De ligging van de habitattypen binnen het N2000-gebied veranderen wel. Deze veranderingen treden met name op in de omgeving van Wilsum, Zalk en Zwolle waar uiterwaardengrepen zijn voorzien en niet op of nabij de terreinen die in eigendom zijn van of in gebruik zijn door de indiener. Op de terreinen van indiener worden dan ook geen effecten

vanuit de maatregel van de zomerbedverlaging verwacht. Indien er toch effecten zijn heeft de indiener de mogelijkheid om een schadevergoedingsverzoek in te dienen. Hiervoor wordt verwezen naar de procedure zoals beschreven bij de beantwoording van zienswijze 014-04.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 014-06

Zienswijze: Indien de definitieve vergunningen rechtsgevolgen bevatten die indiener in rechte zullen raken, dan tekent hij hiertegen bezwaar aan. Hij behoudt zich alle rechten en wesen voor een claim op voorhand met betrekking tot alle mogelijk aan hem toegebrachte schade door de uitvoering van deze vergunning. Indiener gaat er vanuit dat hij schriftelijk op de hoogte wordt gebracht van hetgeen definitief is besloten.

Standpunt bevoegd gezag: Als indiener het met de definitieve besluiten niet eens is, kan hij tegen de besluiten beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Bij de bekendmaking van de ontwerpbesluiten is hier meer informatie over verstrekt. Indiener is van de vaststelling en bekendmaking van de besluiten op de hoogte gehouden, waarbij nogmaals deze informatie is verstrekt. Voor het overige neemt het bevoegd gezag dit deel van de zienswijze voor kennisgeving aan.

Gevolg voor besluit: Geen.

**Indiener(s): NMV Noord Overijssel
Nesweg 11
8267 AT Kampen**

Nummer 015-01

Zienswijze: Indien de IJssel met 2,3 m diep wordt uitgebaggerd verwacht indiener binnendijks grote gevolgen door kwelwater, omdat de bodem doorgegraven zal worden hetgeen grote gevolgen zal hebben op onderliggende waterstromen. Indiener ziet dit nu al bij het Ganzendiep/ Koekoek, waar de gemalen van de Koekoek nu ook water wegmalen van het Kampereiland onder het Ganzendiep door. De NMV heeft dit in de klankbordgroep meerdere keren aangegeven, maar voelde zich onvoldoende gehoord. Indiener denkt dat er onvoldoende praktijkervaring is en hij twijfelt aan de berekeningen. De berekeningen bij de Noordoostpolder bleken ook helemaal niet te kloppen. Daar werd verwacht dat 5 pompen nodig waren, maar inmiddels zijn er al 200 geplaatst.

Standpunt bevoegd gezag: Het bevoegd gezag neemt kennis van het standpunt en kan zich de zorgen van de indiener, die hij inderdaad ook in de klankbordgroep geuit heeft, voorstellen. De effecten van het vergraven van de bodem van de IJssel op het grondwater zijn beschreven in deelrapport 3 (Grondwater), bijlage H behorend bij het Projectplan Waterwet (reg. nr. LW-AF20120698, versie 2.0, mei 2013). De effecten zijn in detail beschreven in par. 3.6 (Effect op het grondwaterregime in Kampen, p. 47-57), waarin ook een volledig beeld is gegeven van de effecten op het Kampereiland. Door de bodemopbouw van Kampereiland (één dik watervoerend pakket, waarin de IJssel insnijdt, afgedekt door een deklaag) is het per definitie zo dat effecten afnemen bij een toenemende afstand tot de IJssel. Uit de berekeningen blijkt dat het afgraven leidt tot hogere grondwaterstanden en stijghoogten in de nabijheid van de IJssel, en dat die effecten zich uitstrekken tot een afstand van circa 1 tot 1,5 km van de IJssel. De verhoging van stijghoogten lekt binnen die afstand door de afdekkende kleilaag weg naar het ondiepe grondwater (kwel of verminderde wegzijging). Dat veroorzaakt grondwaterstandsverhogingen die op enkele locaties dicht bij de IJssel tussen 5 en 10 cm zijn (zie Bijlage 5.3 t/m 5.5 van het genoemde rapport). De extra kwel of verminderde wegzijging wordt afdoende afgevoerd door bestaande sloten en

gemalen. Bevoegd gezag is van mening dat een vergelijking met de effecten van door indiener genoemde voorbeelden niet opgaat.

De hiervoor beschreven effecten zijn berekend met een computermodel. Een computermodel bevat per definitie onzekerheden. Het bevoegd gezag is zich daarvan bewust. Om te verifiëren of de werkelijk optredende effecten significant afwijken van de voorspelling is in oktober 2012 en juni 2013 een grondwatermeetnet ingericht, dat voor, tijdens en na de uitvoering van de werkzaamheden hoogfrequent wordt bemeten (zie monitoringsplan grondwater (bijlage bij Deelrapport 3, bijlage H bij het Projectplan Waterwet, reg. nr. LW-AF20130154, versie 4, januari 2013). De grootste effecten zullen optreden pal naast de IJssel, en deze zullen met grote betrouwbaarheid kunnen worden vastgesteld. Daar ligt een relatief dicht meetnet. Verder zijn er peilbuizen geplaatst tot buiten het gebied waar in het worst case scenario 5 cm effect op stijghoogten wordt verwacht. De verwachte effecten zijn daar significant kleiner dan de natuurlijke dynamiek. Het bevoegd gezag acht het meetnet daarom voldoende uitgebreid om de effecten betrouwbaar te kunnen vaststellen.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 015-02

Zienswijze: Ook heeft de NMV gepleit voor meer peilbuizen verder van het gebied vandaan (5 km). Dit zou niet nodig zijn omdat het grondwater direct achter de dijk wordt afgevoerd door middel van een sloot en gemaal. Op Kamperveen is echter gebleken dat de sloten op een afstand van 5 km door bronnering volledig droog kwamen te staan, terwijl vlakbij de bronnering de sloten gewoon vol bleven staan. Dit geeft aan hoe grillig grondwater kan zijn. Indiener maakt zich hier zorgen over.

Standpunt bevoegd gezag: De zienswijze heeft geen betrekking op de besluiten voor de maatregel Zomerbedverlaging Beneden-IJssel, maar op besluiten voor de maatregel IJsseldelta-Zuid. Hoewel de besluiten voor beide maatregelen tegelijkertijd in procedure zijn, worden deze niet met elkaar gecoördineerd. Voor de beantwoording van deze zienswijze wordt verwezen naar de Reactienota Gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid, onder nummer 044-50.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 015-03

Zienswijze: Door het uitdiepen van de IJssel kan indiener onder andere te maken krijgen met de volgende situaties;

- a. nattere gronden, die dus minder functioneel zijn;
- b. meer dierziekten in verband met vernatting;
- c. vochtige muren en huizen doordat de fundering van gebouwen die op maaiveld staan, in grondwater komt te staan;
- d. in verband met de toenemende druk op het grondwater kunnen leeggereden gierkelders gaan drijven inclusief de gebouwen die er op staan;
- e. bij het graven van nieuwe gierkelders zal er meer water weggepompt moeten worden. Dit geeft extra kosten en het is de vraag of het waterschap nog vergunningen afgeeft voor het lozen van zoveel kwelwater;
- f. er kan droogte optreden bij een laag IJsselwaterpeil of een snelle stroming.

Standpunt bevoegd gezag: a t/m c: De effecten op grondwaterstanden en stijghoogten zijn zodanig klein dat deze geen landbouwschade of grondwateroverlast zullen veroorzaken (zie ook de beantwoording van zienswijze 014-01). Zie bijlage H van het Projectplan Waterwet (deelrapport 3:

Grondwater, par. 4.11 en Bijlage 5.4). Hieruit kan de conclusie worden getrokken dat de gronden niet natter zullen worden en daarmee samenhangend dat geen sprake zal zijn van meer dierziekten en vochtigere muren en huizen, zoals wordt gevreesd door indiener.

d: Als gevolg van de PKB-maatregel Zomerbedverlaging Beneden-IJssel kunnen er stijghoogteverhogingen optreden in een strook achter de winterdijk op Kampereiland. In andere agrarische gebieden is er geen sprake van stijghoogteverhogingen. In geval van een zware storm (kans van voorkomen 1:10 per jaar) op het IJsselmeer worden de stijghoogten direct achter de winterdijk met maximaal 40 cm verhoogd (Grondwaterrapport, Afbeelding 3-12). In het betreffende deel van Kampereiland is er in de huidige situatie bij hoge IJsselpelen nu al sprake van hoge stijghoogten, die hoger zijn dan het maaiveld. Bij het ontwerp en de bouw van mestkelders in dat gebied moet er dus nu al rekening mee zijn gehouden. Het bevoegd gezag is van mening dat de voorziene maatregel het risico dan ook niet verhoogt.

e: Gezien de grondwaterstandverlagingen die bij de bouw van gierkelders moeten worden gerealiseerd (orde van grootte 2 m) en de veranderingen van de gemiddelde stijghoogten in binnendijkse landbouwgebieden (minder dan 5 cm) acht bevoegd gezag dit effect nihil. Daarmee zullen dus ook geen extra kosten ontstaan en is de vraag of het waterschap nog vergunningen zal afgeven voor het lozen van zoveel kwelwater niet aan de orde.

f: Verlagingen van stijghoogten en grondwaterstanden in landbouwgronden kunnen bovenstrooms van Kampen optreden. De effecten zijn beschreven in bijlage H van het projectplan Waterwet (deelrapport 3: par. 3.3 en 5.1 t/m 5.5). Deze effecten zijn gering (minder dan 5 cm). Bovendien zijn ze in droge perioden kleiner dan in natte perioden. Daarom verwacht het bevoegd gezag geen gevolgen in de vorm van droogte of een snelle stroming voor landbouw in het deelgebied van Kampereiland.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 015-04

Zienswijze: Mocht de uitdieping doorgaan, dan zal voor de uitvoering met indiener geregeld moeten worden hoe de hoogte van de schade berekend wordt en hoe deze vergoed wordt.

Standpunt bevoegd gezag: De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat (thans Infrastructuur en Milieu, verder I&M genoemd), heeft op 21 april 2009 de Beleidsregel schadevergoeding Ruimte voor de Rivier vastgesteld. De Beleidsregel is gepubliceerd in de Staatscourant van 6 mei 2009, nr. 82. Degene die stelt schade te lijden als gevolg van rechtmatige besluiten of rechtmatige feitelijke handelingen (zie bijlage 3 Verklarende woordenlijst) ten behoeve van de PKB maatregel, kan een aanvraag tot schadevergoeding indienen. Een aanvraag tot schadevergoeding kan na het onherroepelijk worden van de besluiten worden ingediend bij de Minister van I&M. Alvorens op de ingediende aanvraag te beslissen vraagt de Minister advies aan een onafhankelijke schadecommissie. Meer informatie over het schadeloket, het aanvraagformulier en de procedure die wordt gevolgd bij de behandeling van de aanvraag is te vinden op de website <http://www.ruimtevoorderivier.nl/loket/schadeloket/>.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 015-05

Zienswijze: Indiener ziet problemen met de uitbreiding van het Natura 2000-gebied. De compensatie van de natte natuur zal uitgevoerd worden in gebieden waar nu droge natuur voorkomt. Indiener vraagt zich af of in de toekomst ook deze droge natuur gecompenseerd zal worden en hoe de gevolgen voor de landbouw dan worden gecompenseerd. Elke nieuwe natuur heeft zijn uitstraling en de landbouw zal daar dan weer op afgerekend worden. Door deze uitbreiding komt het bedrijf van indiener dichterbij het Natura 2000-gebied te liggen. Dit zal problemen geven bij Nbwet vergunningaanvraag of bij uitbreiding. Deze schade zal daarom meegenomen moeten worden en vergoed worden.

Standpunt bevoegd gezag: Een van de hoofddoelstellingen van de PKB-maatregel Zomerbedverlaging Beneden-IJssel betreft het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. Dit wordt vormgegeven door meer ruimte te geven aan de natuurlijke dynamiek, waardoor bijzondere natuur- en landschapswaarden langs de Beneden-IJssel behouden blijven en worden versterkt. Het gaat hierbij voornamelijk om natte natuur, waarbij tegelijkertijd invulling wordt gegeven aan de instandhoudingsdoelstellingen voor het N2000-gebied Uiterwaarden IJssel.

In het kader van de PKB-maatregel Zomerbedverlaging Beneden-IJssel is er geen sprake van de uitbreiding van de begrenzing van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel. De ligging van de habitattypen binnen het N2000-gebied veranderen wel. Deze veranderingen treden met name op in de omgeving van Wilsum, Zalk en Zwolle waar uiterwaardingrepen zijn voorzien en niet op of nabij de terreinen die in eigendom zijn van of in gebruik zijn door de indiener. Op de terreinen van indiener worden dan ook geen effecten vanuit de maatregel van Zomerbedverlaging verwacht. Indien er toch effecten zijn heeft de indiener de mogelijkheid om een schadevergoedingsverzoek in te dienen. Hiervoor wordt verwezen naar de procedure zoals beschreven bij de beantwoording van zienswijze 014-04.

Gevolg voor besluit: Geen.

Nummer 015-06

Zienswijze: Indien de definitieve vergunningen rechtsgevolgen bevatten die indiener in rechte zullen raken, dan tekent hij hiertegen bezwaar aan. Hij behoudt zich alle rechten en wesen voor een claim op voorhand met betrekking tot alle mogelijk aan hem toegebrachte schade door de uitvoering van deze vergunning. Indiener gaat er vanuit dat hij schriftelijk op de hoogte wordt gebracht van hetgeen definitief is besloten.

Standpunt bevoegd gezag: Als indiener het met de definitieve besluiten niet eens is, kan hij tegen de besluiten beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Bij de bekendmaking van de ontwerpbesluiten is hier meer informatie over verstrekt. Indiener is van de vaststelling en bekendmaking van de besluiten op de hoogte gehouden, waarbij nogmaals deze informatie is verstrekt. Voor het overige neemt het bevoegd gezag dit deel van de zienswijze voor kennisgeving aan.

Gevolg voor besluit: Geen.

Bijlage 1: Wijzigingen in de besluiten

1.1 Wijzigingen naar aanleiding van de zienswijzen

Omgevingsvergunning voor de activiteit "gebruik in strijd met het bestemmingsplan", gemeente Kampen

- Het wandelpad in het zuiden van Zalkerbosch, voor zover in strijd met het bestemmingsplan, is uit de vergunning gehaald;
- Op de bijlage Kaart uiterwaardmaatregelen Beneden-IJssel is het wandelpad in het zuiden van Zalkerbosch verwijderd.

Projectplan op grond van de Waterwet, Minister van Infrastructuur en Milieu

- Op de bijlage Kaart uiterwaardmaatregelen Beneden-IJssel is het wandelpad in het zuiden van Zalkerbosch verwijderd. Ook is het rapport Uiterwaardmaatregelen aangepast.

Watervergunning, Waterschap Groot Salland

- Op de bijlage Kaart uiterwaardmaatregelen Beneden-IJssel is het wandelpad in het zuiden van Zalkerbosch verwijderd.

Vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998, Staatssecretaris van Economische Zaken

- Op de bijlage Kaart uiterwaardmaatregelen Beneden-IJssel is het wandelpad in het zuiden van Zalkerbosch verwijderd.

Vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998, provincie Overijssel

- Het wandelpad in het zuiden van Zalkerbosch is uit de vergunning gehaald;
- Op de bijlage Kaart uiterwaardmaatregelen Beneden-IJssel is het wandelpad in het zuiden van Zalkerbosch verwijderd;

Ontheffing op grond van de Flora- en faunawet, Staatssecretaris van Economische Zaken

- Het wandelpad in het zuiden van Zalkerbosch is uit de vergunning gehaald;
- Op de bijlage Kaart uiterwaardmaatregelen Beneden-IJssel is het wandelpad in het zuiden van Zalkerbosch verwijderd.

Vergunning op grond van de Ontgrondingenwet, Minister van Infrastructuur en Milieu

- Op de bijlage Kaart uiterwaardmaatregelen Beneden-IJssel is het wandelpad in het zuiden van Zalkerbosch verwijderd.

1.2 Ambtshalve wijzigingen

Omgevingsvergunning voor de activiteit "gebruik in strijd met het bestemmingsplan", gemeente Kampen

- Naar aanleiding van geconstateerde inconsistenties is kaart (bijlage 9) aangepast en is een nieuwe versie van de ruimtelijke onderbouwing bij de omgevingsvergunning (bijlage 4) gevoegd.

Projectplan op grond van de Waterwet, Minister van Infrastructuur en Milieu

- Het in de beschikking vastgelegde talud in de lengterichting van minimaal 1:17 is aangepast in minimaal 1:100;
- De inconsistentie van het deelrapport 1 E Uiterwaardmaatregelen ZBIJ (bijlage bij Projectplan Waterwet) met de ontwerptimalisatie uit bijlage 10 (Memo ontwerptimalisatie n.a.v. pipingsprobleem Vreugdenrijkerwaard en Scherenwelle, pagina 4) van de Watervergunning over het tracé van de nieuwe hank in uiterwaard Scherenwelle is verwijderd. Resultaat is dat deze hank nu ook in het rapport zo weinig mogelijk in de beschermingszone van de dijk wordt aangelegd;
- Daarnaast zijn enkele ontwerptimalisaties in het rapport Uiterwaardmaatregelen doorgevoerd op het gebied van bodemhoogtes van het rietmoeras en hank en de ligging van de natuurvriendelijke oevers.

Watervergunning, Waterschap Groot Salland

- Geen.

Vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998, Staatssecretaris van Economische Zaken

- In het werkprotocol is opgenomen dat het definitieve detailinrichtingsplan bij het ecologisch werkplan ter vaststelling moet worden aangeboden;
- De laatste versie (van mei 2013) van de Passende beoordeling is als bijlage toegevoegd.

Vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998, provincie Overijssel

- De bijlagen bij het besluit zijn duidelijker benoemd.

Ontheffing op grond van de Flora- en faunawet, Staatssecretaris van Economische Zaken

- In het besluit omtrent toekenning van de ontheffing is benoemd dat het wandelpad geen effecten heeft op uilen;
- De verwijzing in het besluit omtrent toekenning van de ontheffing naar het Activiteitenplan is gecorrigeerd;
- De verwijzing in voetnoot 1 van het besluit is gecorrigeerd.

Vergunning op grond van de Ontgrondingenwet, Minister van Infrastructuur en Milieu

- Het in de beschikking vastgelegde talud in de lengterichting van minimaal 1:17 is aangepast in minimaal 1:100 in verband met de scheepvaartveiligheid. Dit is ook doorgevoerd als overgangsprofiel in tabel 3.1 Aanlegniveau en toelaatbare afwijking). In bijlage D (Deelrapport 1A: ontwerp zomerbedverlaging) is een addendum toegevoegd met onderbouwing van deze aanpassing;
- De nummering in de vergunning is aangepast.

Bijlage 2: Reactie op advies Commissie m.e.r. inclusief twee memo's

Inleiding

Op 16 augustus 2013 heeft de Commissie m.e.r. haar Toetsingsadvies over het MER voor IJsseldelta-Zuid uitgebracht onder Aanbeveling 2113-163. De Commissie is van oordeel dat het MER de essentiële informatie bevat om een besluit te kunnen nemen over bestemmingsplannen, dijkverleggingsplannen, vergunningen en ontheffingen waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen. In haar advies doet de Commissie aanbevelingen waarmee zij hoopt een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming. Conform art 7.37, lid 2, sub a, Wet milieubeheer is in deze bijlage aangegeven wat het bevoegd gezag voor de m.e.r.-plichtige besluiten overweegt omtrent de aanbevelingen van de Commissie m.e.r. Daartoe is per aanbeveling uit het toetsingsadvies aangegeven hoe hiermee omgegaan wordt in de besluitvorming.

Aanbeveling 1

- Naast het MER met de bijlagen heeft de Commissie twee memo's met specifieke informatie over de robuustheid van de maatregelen en de effecten van stikstof op habitattypen in de uiterwaarden betrokken bij de toetsing. De Commissie adviseert deze memo's openbaar te maken.

Reactie

Deze aanbeveling is overgenomen. De twee memo's zijn aan deze bijlage 2 toegevoegd. Het zijn de volgende twee memo's:

- Aanvulling n.a.v. eindconcept advies IJsseldelta-Zuid (2113-117) en Zomerbedverlaging (2485-88) Commissie m.e.r. (punt 2.2), kenmerk LW-AF20130955 van 25 juli 2013.
- Aanvulling n.a.v. eindconcept advies IJsseldelta-Zuid (2113-117) Commissie m.e.r. (punt 2.3), kenmerk BL-RD20130157 van 24 juli 2013.
-

Aanbeveling 2

- De Commissie adviseert bij de besluitvorming aan te geven aan welke maatregelen voor de lange termijn in de omgeving van Zwolle wordt gedacht en hiervoor indien nodig een ruimtelijke reservering op te nemen om ongewenste ontwikkelingen te voorkomen.

Reactie

In het kader van het Deltaprogramma worden de te nemen lange termijn maatregelen op dit moment nader uitgewerkt. Besluitvorming wordt verwacht in 2014/2015. Op dit moment wordt nog geen ruimtelijke reservering opgenomen.

Aanbeveling 2

De Commissie adviseert om bij de uitvoering van de uiterwaardenmaatregelen rekening te houden met mogelijke toekomstige fluctuaties in (grond)waterstanden, mede als gevolg van de aanvullende maatregelen voor de lange termijn.

Reactie De uiterwaardmaatregelen omvatten relatief kleinschalige ingrepen in de vegetatie (verwijderen bosopslag), het op een aantal locaties afplaggen van de voedselrijke bouwvoor, de aanleg van een tweetal geulen en het aanpassen van het vegetatie- en het peilbeheer. Bij het ontwerp kan nu niet anders dan worden uitgaan van de huidige bekende fluctuaties in waterstanden inclusief het effect van vastgestelde inrichtingsplannen in de omgeving. Als er in het kader van de Deltabeslissingen (zie ook aanbeveling 1) wordt gekozen voor ingrepen die ook invloed hebben op de "dagelijkse" hydraulische omstandigheden dan kan het beheer in deze gebieden relatief eenvoudig worden gewijzigd. Ten aanzien van de ontkleide gebieden in de Zalkerwaard zal op dat moment opnieuw een afweging gemaakt moeten worden of een nieuwe ingreep gewenst is. Dit mede gelet op de dan ontstane natuurwaarden in deze gebieden.

Aanbeveling 3

De invloed op het hydrologisch systeem wordt als neutraal beoordeeld. Door het verwijderen van weerstandbiedende bodemlagen zal nabij Kampen een verhoging van de stijghoogte van het grondwater in het eerste watervoerende pakket optreden. Als tegenhanger geldt echter dat door de vergraving de waterpeilen in de IJssel lager zullen zijn. Het totale effect blijft een verhoging van de stijghoogte en daarmee van de grondwaterstanden bij Kampen. Omdat de verhogingen van stijghoogte in natte perioden relatief gering zijn, wordt het risico op toename van grondwateroverlast als klein beoordeeld. Dit is in absolute zin juist, maar de periode waarin sprake is van verhoging van de grondwaterstanden kan, met de gecombineerde maatregelen, langer zijn. De Commissie adviseert hiermee in de besluitvorming rekening te houden.

Reactie Door de combinatie van beide maatregelen (Zomerbedverlaging Beneden-IJssel en IJsseldelta-Zuid) kan de periode met hogere grondwaterstanden langer zijn. Het is echter niet de verwachting dat hiermee ook de periode van overlast wordt verlengd, omdat immers ook nu al sprake is van relatief hoge grondwaterstanden in en nabij Kampen. Het monitoringsprogramma dat nu door de Rijkswaterstaat wordt uitgewerkt zal hier meer inzicht in moeten geven.

Aanbeveling 4

De Commissie adviseert om een specifieke berekening te maken van de te verwachten baggerinspanningen door slibsedimentatie en de mogelijke consequenties daarvan – vertroebeling, hinder voor de scheepvaart, storten/opslaan – in het beheer- en onderhoudsplan op te nemen.

Reactie Op basis van de hydraulische analyses die ten behoeve van het MER zijn gemaakt, wordt verwacht dat er gelet op de relatief beperkte verandering van de stroomsnelheden bij lage afvoeren in het verdiepte deel van het zomerbed nauwelijks sprake zal zijn van een significante slibsedimentatie (bijlage G bij het projectplan waterwet, deelrapport 2 Hydraulica en morfologie). Het slib dat tot afzetting komt zal naar verwachting bij een volgend hoogwater weer worden getransporteerd naar benedenstrooms, gelijk aan de huidige situatie.

Aanbeveling 5

De Commissie geeft een andere mogelijkheid voor onderhoudsbaggeren in overweging: het verwijderen van de verontreinigde bodemlagen en het opvullen van de hierdoor ontstane verdieping met kleiig materiaal dat bij de zomerbedverlaging vrijkomt en niet vrij toepasbaar is. Dit is een definitieve oplossing die geen nazorg vraagt en eventueel noodzakelijke maatregelen in het zomerbed in dit gebied, voortvloeiend uit een lange termijndoelstelling, niet in de weg staat.

Reactie Het saneren van de verontreinigde bodem is geen onderdeel van het Projectplan Waterwet voor de zomerbedverlaging. Rijkswaterstaat Oost Nederland onderzoekt de mogelijkheden om de rivierbodem van het Keteldiep te saneren. Na realisatie van die eventuele sanering zal opnieuw afgewogen worden hoe het onderhoud vormgegeven wordt.

Aanbeveling 6

De Commissie adviseert een meer toegesneden meetnetontwerp op te stellen specifiek gericht op de mogelijke gevolgen van de zomerbedverlaging. Om de effectiviteit van de voorgestelde maatregelen te kunnen monitoren is het van belang om in beeld te brengen welke aanvullende natuurontwikkelingmaatregelen kunnen worden genomen als blijkt dat de huidige mitigerende maatregelen met betrekking tot verlies aan natuurwaarden niet volstaan.

Reactie Het monitoringsplan is opgenomen in bijlage 15 van de Passende beoordeling. Hierin is ook opgenomen dat het bevoegd gezag kan besluiten om maatregelen te treffen als blijkt dat het project andere of grotere effecten heeft dan voorspeld. Specifiek voor natuur zijn de volgende bijsturingmaatregelen benoemd: Aanpassen van beheer of het creëren van meer ruimte voor natuur. In de Nbwetvergunning van EZ is vastgelegd dat conform dit monitoringsplan moet worden gehandeld. Rijkswaterstaat is in 2013 reeds gestart met het vastleggen van de nulsituatie van de natuur. Bij het vastleggen van de nulsituatie zijn tevens aanbevelingen gedaan voor de detailuitwerking van het inrichtingsplan en mogelijke beheermaatregelen voor het geval het habitatype niet/onvoldoende tot ontwikkeling komt. In onderstaande tabel wordt op hoofdlijnen inzicht gegeven in de mogelijke beheermaatregelen.

Type met uitbreidingsdoel		Beheermaatregel
Zachthoutoibos	0	Uitrasteren en afplaggen zode. (Aandachtspunt geschikte maaiveldhoogte in relatie tot overstromingsduur)
	1	Aanplant (wilgentenen) op de nu bestemde locatie.
	2	Binnen uiterwaard locatie heroverwegen zie kansenskaart beheerplan N2000, hierbij aansluiten op SBB-project Natuur en veiligheid in balans (contactpersoon Han Sluiter)
	3	Elders langs de IJssel zachthoutoibos realiseren. Bron kansenskaart bij Beheerplan N2000, hierbij aansluiten op SBB-project Natuur en veiligheid in balans (contactpersoon Han Sluiter-SBB)
Hardhoutoibos	0	Uitrasteren en afplaggen zode. (Aandachtspunt geschikte maaiveldhoogte in relatie tot overstromingsduur)
	1	Aanplant van struiken en bomen op de nu bestemde locatie
	2	Binnen uiterwaard locatie heroverwegen. Zie kansenskaart Beheerplan N2000, hierbij aansluiten op SBB-project Natuur en veiligheid in balans (contactpersoon Han Sluiter)
	3	Elders langs de IJssel hardhoutoibos realiseren, zie kansenskaart beheerplan N2000, hierbij aansluiten op SBB-project Natuur en veiligheid in balans (contactpersoon Han Sluiter)
Stroomdalgrasland	0	Uitrasteren en afplaggen zode (aandachtspunt maaiveldhoogte i.r.t. overstromingsduur)
	1	Beheer aanpassen / extra bekalken / uitleggen van hooi afkomstig van bestaand stroomdalgrasland
	2	Binnen uiterwaard andere locaties overwegen (zone in stroomopwaartse richting)
	3	Elders langs de IJssel stroomdalgrasland tot ontwikkeling brengen (zie voor potentiële locaties MER onderzoek en kansenskaart beheerplan N2000)
Kievitsbloemhooiland	0	Aanpassen beheer en lokaal grasmat openmaken voor kieming
	1	Bijsturen in beheer (meer/minder bemesten, hoger/lager grondwaterpeil, hooien i.p.v. beweiden). Uitleggen hooi afkomstig van bestaand kievitsbloemhooiland op afgeplagde locaties
	2	Ontkleien van een of meerdere percelen. NB. Niet volledig ontkleien, maar tenminste 30 cm klei als toplaag handhaven. Kievitsbloemhooilanden komen uitsluitend voor op klei-op-veen of klei-op-zandbodems
	3	Elders langs de IJssel kievitsbloemen tot ontwikkeling brengen. Potentiële locaties zijn echter zeer beperkt

0 = Zit in huidige opdracht

1= eerste bijsturing bij onvoldoende ontwikkeling na 3 - 5 jaar

2= binnen uiterwaard locatie heroverwegen (vraagt nieuw vergunningen en grondverwervingsproces)

3= buiten uiterwaard locatie heroverwegen (vraagt nieuw vergunningen en grondverwervingsproces)

MEMO

Aan : Commissie m.e.r.
Van : Joost ter Hoeven
Dossier : BA8401-103-108
Project : Zomerbedverlaging Beneden-IJssel
Betreft : Aanvulling n.a.v. eindconcept advies IJsseldelta-Zuid (2113-117) en
Zomerbedverlaging (2485-88) Commissie m.e.r. (punt 2.2)

Ons kenmerk : LW-AF20130955
Datum : 25 juli 2013

Inleiding

De Commissie m.e.r. heeft op 15 juli 2013 een eindconcept toetsingsadvies IJsseldelta-Zuid (2113-117) en Zomerbedverlaging (2485-88) verstrekt. In punt 2.2 van dit eindconcept advies adviseerde de Commissie om in een aanvulling op het MER de robuustheid en toekomstvastheid van de gecombineerde uitvoering van IJsseldelta-Zuid en Zomerbedverlaging nader toe te lichten. De Commissie vraagt specifiek om de volgende informatie:

- Om aan de lange termijn doelstelling voor de veiligheid te voldoen zijn aanvullende maatregelen nodig. Zijn er maatregelen noodzakelijk in/nabij het projectgebied van de IJsseldelta en Zomerbedverlaging die mogelijk negatieve effecten hebben op de milieueffecten die nu in beeld gebracht zijn?
- Wordt de maximale capaciteit van de IJsseldelta Zuid benut met de nu voorziene maatregelen voor fase 1 en 2? Of zijn er op termijn nog aanvullende maatregelen noodzakelijk?
- Kan de saneringslocatie benedenstrooms van de Zomerbedverlaging een belemmering vormen voor de lange termijn oplossingen voor dit gebied?

Deze memo beantwoordt aan dit advies en is opgesteld ten behoeve van het definitieve advies van de Commissie m.e.r. over de beide milieueffectrapporten (MER-en).

Robuustheid IJsseldelta-Zuid en Zomerbedverlaging Beneden IJssel

Samenhang PKB Ruimte voor de Rivier en Deltaprogramma op rivierniveau

Voor het samenstellen van een maatregelenpakket om te voldoen aan de veiligheidsopgave worden afwegingen op rivierniveau gemaakt. Voor de korte termijn opgave heeft deze afweging in de PKB plaats gevonden, voor de lange termijn zullen nog beleidsbeslissingen genomen worden binnen het Deltaprogramma.

De maatregelen die zijn opgenomen in blad 1 van de PKB zijn de maatregelen die op de korte termijn getroffen moeten worden. In de PKB is opgenomen dat bij het ontwerp van de maatregelen rekening gehouden moet worden met de toekomst. Ook moet voorkomen worden dat ruimtelijke ontwikkelingen het treffen van noodzakelijke maatregelen in de toekomst belemmeren (p. 9 PKB).

Verder heeft het kabinet in de PKB de volgende relevante strategische beleidskeuzen gemaakt (p. 10 PKB): Het pakket aan maatregelen voor 2015 moet ook op de lange termijn zijn nut behouden en geen belemmering vormen voor maatregelen die later noodzakelijk kunnen zijn. De samenstelling van het maatregelenpakket is te beschouwen als een eerste stap naar een ruimer en robuust riviersysteem, teneinde bij eventuele verdere toename van de maatgevende afvoeren vervolgstappen te kunnen zetten. Het kabinet houdt er voor de lange termijn rekening mee dat door veranderingen in het klimaat de maatgevende rivierafvoeren in de rest van deze eeuw kunnen toenemen tot circa 18.000 m³/s voor de Rijn bij Lobith en tot circa 4.600 m³/s voor de Maas bij Borgharen. Daarnaast is de verwachting dat de zeespiegel met ongeveer 60 cm stijgt. Het is gezien de onzekerheden rond de klimaatontwikkeling en de reactie hierop in andere landen nu niet exact te bepalen, in welke mate en in welk tempo

maatregelen na 2015 nodig zijn. Bovendien zijn in de PKB ruimtelijke reserveringen opgenomen voor de lange termijn, zie hoofdstuk 6, p. 16 en 17 van de PKB.

In het Deltaprogramma wordt de PKB Ruimte voor de Rivier als uitgangspunt genomen. Er zijn nog geen beslissingen genomen voor de lange termijn. Er kunnen dan ook nog geen gevolgen worden onderzocht. Voor de projecten die in het kader van het Deltaprogramma worden uitgevoerd zal ten behoeve van de besluitvorming waarschijnlijk een m.e.r.-plicht gelden, daarin zal de cumulatie met Ruimte voor de Rivier worden meegewogen.

Doorkijk lange termijn opgave in omgeving projectgebied

Hoewel formele besluitvorming voor de lange termijn nog niet aan de orde is, heeft de initiatiefnemer wel een doorkijk gemaakt naar de lange termijn veiligheidsopgave voor de omgeving van het projectgebied. In de achtergrondrapportage Hydraulica en Veiligheid (planstudie IJsseldelta-Zuid) zijn berekeningen bij 18.000 m³/s uitgevoerd om een analyse te maken van de robuustheid van de voorgestelde maatregelen voor de lange termijn, voor een uitgebreide beschrijving wordt verwezen naar paragraaf 14.2 van bovengenoemd rapport.

Iedere 5 jaar worden de maatgevende afvoeren opnieuw bepaald. Nadat in 1993 en 1995 hoogwatersituaties waren opgetreden bleek dat dit een grote invloed had op de maatgevende afvoer van de Rijn en de Maas. De maatgevende afvoer van de Rijn is daarom verhoogd van 15.000 m³/s naar 16.000 m³/s, uitgaande van een normfrequentie van 1/1250. Deze verhoogde maatgevende afvoer had tot gevolg dat ook de toetspeilen zijn gestegen. De PKB Ruimte voor de Rivier heeft als doel deze toetspeilen te verlagen zodat in 2015 de veiligheid weer in overeenstemming is met het wettelijk vereiste niveau. Klimaatveranderingen kunnen er toe leiden dat het Rivierensysteem in de toekomst nog hogere afvoeren te verwerken krijgt en de toetspeilen verder zullen stijgen, daarnaast zal het IJsselmeerpeil in de toekomst wellicht worden verhoogd.

Voor de lange termijn moet voor de projectomgeving rekening gehouden worden met 2 ontwikkelingen:

- Mogelijke verhoging van maatgevende afvoer tot 18.000 m³/s bij Lobith
- Het verhogen van het peil op het IJsselmeer met 0,23 m.

In bovengenoemde rapportage is beoordeeld in welke mate de effectiviteit van de bypass bij een toenemende maatgevende afvoer zal veranderen. Dit is beoordeeld door de toetspeilen van verschillende scenario's te vergelijken met de toetspeilen van de HR1996. Op deze manier kan onderzocht worden wanneer aanvullende maatregelen nodig zijn. Bij deze analyse is steeds uitgegaan van een gecombineerd effect van de volgende maatregelen:

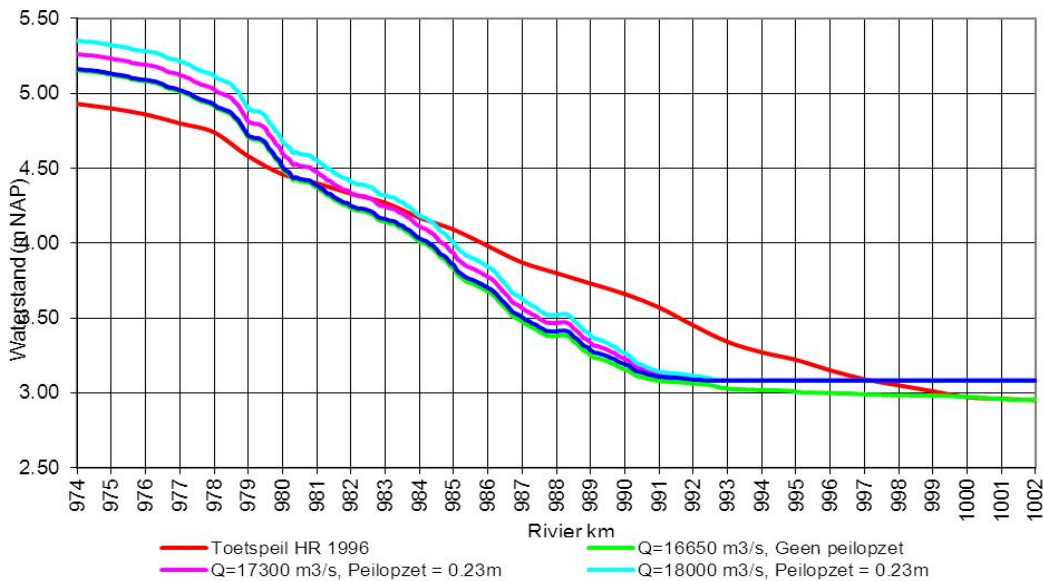
- IJsseldelta-Zuid fase 2;
- Zomerbedverlaging Beneden IJssel;
- Inrichtingsplan Onderdijkse Waard.

De gepresenteerde waterstanden zijn bepaald met behulp van de methode Westphal. Voor de toekomstscenario's met een hogere afvoer dan de MHW afvoer is uitgegaan van een IJsselmeerpeilstijging van 0,23 m (jaar 2100). Voor de benodigde windconditie is één WAQUA berekening gemaakt bij een 1/1 jaar afvoer en een 1/2000 jaar storm op het IJsselmeer met daarbij de peilstijging van 23 cm.

Vergelijking toetspeilen

In het invloedgebied van de zomerbedverdieping en IJsseldelta-Zuid is er sprake van twee verschillende normeringen van de IJsseldijken. Voor de dijken van dijkkring 11 (IJsseldelta) en dijkkring 10 (Mastenbroek) geldt een normfrequentie van 1/2000. Rondom Zwolle, in dijkkringgebied 53 (Salland), hebben de dijken een normfrequentie van 1/1250. In het gebied tussen rivierkilometer 974 en 984 dient daarom rekening gehouden te worden met twee verschillende toetspeilen.

Bij de nu volgende analyse dient rekening gehouden te worden met het feit dat slechts 2 RvdR maatregelen zijn meegenomen. Ook andere RvdR projecten als Dijkverlegging Westenholte en Uiterwaardvergraving Scheller en Oldener Buitenwaarden zullen een waterstandsverlagend effect tot gevolg hebben en een positieve bijdrage leveren aan de robuustheid van het systeem.

Figuur 1 Waterstanden afvoerscenario's volgens de methode Westphal ten opzichte van het HR 1996 toetspeil (normfrequentie 1/2000)

In bovenstaande figuur zijn de waterstanden weergegeven voor het benedenstroomse deel van de IJssel waarvoor een normfrequentie geldt van 1/2000..

De groene lijn in de figuur geeft het scenario weer voor de huidige MHW afvoer ($16.655 \text{ m}^3/\text{s}$) na uitvoering van de maatregelen. De rode lijn geeft het toetspeil (1/2000 jaar) weer. Tussen rivier kilometer 980 en kilometer 999 wordt het waterpeil verlaagd tot beneden het toetspeil van 1996. Een peilverhoging van 0,23 m op het IJsselmeer (donkerblauwe lijn) heeft als gevolg dat het toetspeil benedenstrooms van km 997 zal stijgen ten opzichte van het toetspeil 1996. Hogere afvoeren dan de MHW afvoer (paarse en lichtblauwe lijn) zullen in dit gebied niet tot hogere toetspeilen leiden, dit komt doordat dit deel van de rivier stormgedomineerd is.

Bij Zwolle, op de locatie waar de taakstelling geldt (kvr 980-981), heeft het verhogen van het peil op het IJsselmeer met 0,23 m een beperkt effect van 2 cm op het rivierpeil.

Bij een toenemende afvoer zal het invloedgebied van de maatregelen opschuiven in benedenstroomse richting; indien de afvoer in de toekomst zal toenemen naar $18.000 \text{ m}^3/\text{s}$, is het gecombineerde effect van de bypass, de zomerbedverlaging en de Onderdijkse Waard nog steeds voldoende om ook in die situatie het waterpeil op het traject tussen kvr 985 en 997 te verlagen naar een peil dat lager is dan het toetspeil 1996.

Bovenstrooms kvr 985 blijft op termijn nabij Zwolle mogelijk een beperkte restopgave bestaan (in deze analyses zijn echter de maatregelen rondom Zwolle nog niet meegenomen). Het uitvoeren van een maatregel nabij Zwolle is het meest efficiënt om deze beperkte restopgave in te vullen.

Benedenstrooms van kmr 997 blijft op termijn ook een restopgave bestaan. Op dit traject worden de maatgevende waterstanden echter vooral bepaald door de windopzet (stormgedomineerd) en de stijging van het IJsselmeerpeil. Het uitvoeren van Ruimte voor de Rivier maatregelen zal op dit traject daarom geen oplossing bieden.

Conclusie

Analyses met betrekking tot de robuustheid en toekomstvastheid van de gekozen oplossingen voor het IJsseldelta systeem voor de lange termijn wijzen uit dat:

- De combinatie van IJsseldelta-Zuid en Zomerbedverlaging ook voor de lange termijnopgave voor een aanzienlijk traject (kmr 985 en 997) een voldoende oplossing bieden. Op dit traject zijn op lange termijn geen aanvullende maatregelen meer noodzakelijk.
- Benedenstrooms van rivierkilometer 997 is op lange termijn nog wel een oplossing noodzakelijk. Aangezien op dit traject de maatgevende waterstanden bepaald worden door storm op het IJsselmeer zal een toekomstige oplossing niet gevonden kunnen worden in aanvullende ruimtelijke maatregelen in de vorm van Ruimte voor de Rivier. De aanwezige saneringslocatie in het zomerbed vormt op termijn dan ook geen belemmering voor het uitvoeren van maatregelen.
- Bovenstrooms van rivierkilometer 985 (nabij Zwolle) is op termijn mogelijk nog wel een aanvullende maatregel nodig. Het is aannemelijk dat deze mogelijke aanvullende maatregel gezocht wordt in de omgeving van Zwolle en niet in de omgeving van de IJsseldelta Zuid. Het lokaal uitvoeren van een maatregel is efficiënter, daarbij lijkt er in die omgeving ook ruimte beschikbaar.
- De lange termijn maatregelen voor omgeving Zwolle en verder bovenstrooms worden bepaald binnen het Deltaprogramma. De verwachting van de initiatiefnemer voor de IJsseldelta-Zuid en de Zomerbedverlaging is dat deze nog te bepalen maatregelen geen grote invloed hebben op de ruimtelijke maatregelen die nu worden voorgesteld.

MEMO

Aan : Commissie m.e.r.
Van : Edith Dorsman
Kopie : Bevoegde gezagen Natuurbeschermingswet, Frederike Bloemers , Marjan Poortinga, Piet Oudejans
Dossier : BA8401-103-108
Project : Zomerbedverlaging Beneden-IJssel
Betreft : Aanvulling n.a.v. eindconcept advies IJsseldelta-Zuid (2113-117) Commissie m.e.r. (punt 2.3)

Ons kenmerk : BL-RD20130157
Datum : 24 juli 2013

Inleiding

De Commissie m.e.r. heeft op 15 juli 2013 een eindconcept toetsingsadvies IJsseldelta-Zuid (2113-117) verstrekt. In punt 2.3 van dit eindconcept advies adviseerde de Commissie om in een aanvulling op het MER de huidige kwaliteit van de Stroomdalgraslanden en Glanshaverhooiland – inclusief de trends van de soortenrijkdom – te onderbouwen met feitelijke informatie en de veranderingen in overstromingsfrequentie te betrekken in de effectbeoordeling.

Deze memo beantwoordt aan dit advies en is opgesteld ten behoeve van het definitieve advies van de Commissie m.e.r. over de beide milieueffectrapporten (MER-en) en bijbehorende passende beoordelingen voor de met elkaar samenhangende projecten Zomerbedverlaging Beneden-IJssel en IJsseldelta-Zuid.

Het gecombineerde effect van een toename van stikstofdepositie als gevolg van IJsseldelta-Zuid en een verminderde inundatie als gevolg van Zomerbedverlaging Beneden-IJssel is in beide passende beoordelingen nog niet beschouwd. Dit effect zou kunnen leiden tot een extra negatief effect op een klein oppervlakte stroomdalgrasland en glanshaverhooiland in Scherenwelle. In deze memo wordt dit effect beschreven.

Cumulatief effect stikstofdepositie en verminderde inundatie

Verminderde inundatie maakt habitattypen gevoeliger voor stikstofdepositie

In de uiterwaarden van de IJssel vindt, met uitzondering van de allerhoogste delen, jaarlijks inundatie plaats met kalkrijk rivierwater. Dit proces zorgt voor een effectieve buffering, waardoor verzuring als gevolg van stikstofdepositie wordt tegengegaan. Bij vermindering van de inundatie worden vegetaties gevoeliger voor de verzurende werking van stikstofdepositie.

Met het huidige maaibeheer wordt voor stroomdalgrasland en glanshaverhooiland respectievelijk anderhalf en ruim twee keer zo veel stikstof afgevoerd als de totale jaarlijkse aanvoer van stikstof door depositie vanuit de lucht (zie stikstofparagraaf passende beoordeling IJsseldelta-Zuid). Er is daarom geen sprake van vermesting, ook niet als de beperkte toename van stikstofdepositie vanuit IJsseldelta-Zuid in beschouwing wordt genomen.

Zeer beperkt extra negatief effect

Door IJsseldelta-Zuid vindt in Scherenwelle een (permanente) toename van stikstofdepositie met ongeveer 4 mol/ha/jr plaats op 0,2 ha stroomdalgrasland. Op deze locatie is ook sprake van een vermindering van de overstromingsfrequentie als gevolg van de Zomerbedverlaging. In de huidige situatie is er al sprake van een overschrijding van de kritische depositiewaarde.

In de passende beoordeling van IJsseldelta-Zuid is beschreven dat er geen sprake is van een negatief effect

vanwege de bufferende werking van het rivierwater, dat vaak genoeg in de wortelzone treedt.

In de passende beoordeling van de Zomerbedverlaging is er rekening mee gehouden dat (op termijn) de helft van de oppervlakte stroomdalgrasland zal verdwijnen (0,1 ha).

Voor glanshaverhooiland gaat het om 0,1 ha in Scherenwelle waar de kritische depositiewaarde wordt overschreden en waar als gevolg van het project IJsseldelta-Zuid de stikstofdepositie toeneemt met circa 1 tot 2 mol N/ha/jaar. In de passende beoordeling van IJsseldelta-Zuid is beschreven dat er geen sprake is van een negatief effect vanwege de bufferende werking van het rivierwater, dat vaak genoeg in de wortelzone treedt. In de passende beoordeling van Zomerbedverlaging is beoordeeld dat er geen sprake is van negatieve effecten op dit habitatype, omdat het habitatype niet afhankelijk is van inundatie. Vermindering van inundatie maakt echter wel dat het habitatype gevoeliger wordt voor stikstofdepositie.

Het worst case effect is dat de combinatie van een toename aan stikstofdepositie en een vermindering van de overstromingsfrequentie er toe leidt dat de betreffende vegetatie, ondanks het goede beheer, door gestage vermindering van de kwaliteit, de vegetatie niet meer aan de criteria voor de habitattypen voldoet, en dat daardoor de fragmenten stroomdalgrasland (0,2 hectare) en glanshaverhooiland (0,1 hectare) hier op den duur geheel zullen verdwijnen. Het gaat om zeer kleine oppervlakten ten opzichte van de huidige oppervlakten in het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel.

Positieve effecten wegen op tegen (gecumuleerde) negatieve effecten

De gehanteerde bandbreedte voor negatieve effecten van de Zomerbedverlaging is ruim genoeg¹. De uiterwaardmaatregelen van de Zomerbedverlaging voorzien in de ontwikkeling van onder andere nieuw stroomdalgrasland in Zalkerbosch. Op ca 10 ha worden maatregelen genomen (o.a. afgraven bouwvoor), waarbij verwacht wordt dat zich 5 ha stroomdalgrasland zal ontwikkelen. Op de overige 5 ha zal naar verwachting glanshaverhooiland tot ontwikkeling komen (ecologisch bodemonderzoek (Overkamp&Gerlach, 2012)). Zowel stroomdalgrasland als glanshaverhooiland nemen dus door de uiterwaardmaatregelen van de Zomerbedverlaging in Zalkerbosch aanzienlijk meer toe dan de zeer beperkte afname als gevolg van de toename aan stikstofdepositie door IJsseldelta-Zuid. Deze positieve ontwikkeling loopt in de tijd gezien parallel aan de verwachte afname.

Conclusie

Als gevolg hiervan zal het beschreven gecumuleerde effect van stikstof en inundatie zeker geen significant negatieve gevolgen hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen van beide habitattypen.

Het hier beschreven cumulatieve effect staat ook het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen 'uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit' voor beide habitattypen niet in de weg.

Bovengenoemd extra negatief effect is dermate klein, én wordt gedekt door de voorziene positieve effecten, zodat de conclusies in beide passende beoordelingen en MER-en, dat de cumulatieve effecten van de projecten Zomerbedverlaging en IJsseldelta-Zuid tezamen niet leiden tot significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen, niet zullen wijzigen (MER Zomerbedverlaging: Par 7.2 deel A en MER IJsseldelta-Zuid: Hoofdstuk 10).

¹ Stroomdalgrasland: uitkomst berekening gekwantificeerd effect vergraving zomerbed in totaal: 1,2 ha, na gevoeligheidsanalyse: 3,1 ha, gehanteerde bandbreedte: 1-5 ha, uitgangspunt effectbeoordeling: 5 ha. Verwacht nieuw areaal in Zalkerbosch: 5 ha. Daarnaast worden kleinschalige maatregelen genomen ter behoud (vermindering negatief effect) in de Vreugderijkerwaard.

Glanshaverhooiland: geen negatief effect vergraving zomerbed. Verwacht nieuw areaal in Zalkerbosch: 5 ha.

Aanvulling op de passende beoordelingen

Aanvullende informatie voor de Passende Beoordeling IJsseldelta-Zuid (20 maart 2013): in tegenstelling tot wat in de passende beoordeling staat, is niet uit te sluiten dat kleine stukjes van beide habitattypen op termijn zullen verdwijnen, omdat door de Zomerbedverlaging de inundatie afneemt, en de habitattypen daardoor gevoeliger worden voor de beperkte toename van stikstofdepositie als gevolg van IJsseldelta-Zuid. Bij de beoordeling of dit effect significant is moet het cumulatieve positieve effect van de Zomerbedverlaging meegewogen worden, zeker gezien de sterke samenhang tussen beide projecten. Door de uiterwaardmaatregelen van de Zomerbedverlaging in Zalkerbosch nemen de oppervlakten van zowel stroomdalgrasland als glanshaverhooiland aanzienlijk meer toe dan de zeer beperkte afname die optreedt als gevolg van de toename aan stikstofdepositie. Deze positieve ontwikkeling loopt in de tijd gezien parallel aan de verwachte afname.

Het hier beschreven cumulatieve effect staat ook het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen 'uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit' niet in de weg. Ook na de uitvoering van de Zomerbedverlaging en IJsseldelta-Zuid blijven er ruim voldoende mogelijkheden bestaan voor de uitbreiding van beide habitattypen in het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel.

De meest kansrijke plekken voor uitbreiding van stroomdalgrasland zijn onder andere Velperwaard-Waalwaard, Cortenoever, Rammelwaard-Ravenswaard en de Vreugderijkerwaard, waar in totaal 32-60 hectare gerealiseerd kan worden (Provincie Gelderland, 2011 Bijlage document Uitwerking Natura 2000 doelen (concept (dd. 25 juli 2011))). In de volgende projecten wordt al invulling gegeven aan de uitbreiding van dit habitatype: Dijkverlegging Westenholte (RvR), Uiterwaardvergraving Scheller en Oldeneler Buitenwaarden (RvR), Uiterwaardverlaging Keizers- en stobbenwaarden (RvR) en de herinrichting van de Onderdijkse waard (RvR/NURG) en de Vaalwaard. De beoogde toename in deze projecten is niet concreet gemaakt, maar zal naar verwachting een orde grootte hebben van 10-20 hectare.

Mogelijkheden voor uitbreiding van het areaal glanshaverhooiland worden vooral gezien in Cortenoever, Ravenswaard, Fraterwaard, Wilpse klei, Olster waarden, Vorchterwaarden en de Hoenwaard. De uitbreidingsopgave is nog niet per gebied gekwantificeerd, maar bedraagt op rijntak niveau ca 23 hectare (Provincie Gelderland, 2011 Bijlage document Uitwerking Natura 2000 doelen (concept (dd. 25 juli 2011))).

Aanvullende informatie voor de Passende Beoordeling Zomerbedverlaging Beneden-IJssel (mei 2013): door stikstofdepositie vanuit IJsseldelta-Zuid is het negatieve effect ten opzichte van hetgeen in de passende beoordeling van de Zomerbedverlaging is beschreven, 0,1 ha groter voor zowel stroomdalgrasland als glanshaverhooiland.

De gehanteerde bandbreedte voor negatieve effecten van de zomerbedverlaging is ruim genoeg. Als onderdeel van de uiterwaardmaatregelen worden voldoende maatregelen getroffen om het extra negatieve effect op te vangen (5 ha nieuw stroomdalgrasland en 5 ha nieuw glanshaverhooiland in Zalkerbosch).

Overigens zijn eventuele positieve effecten (ontwikkeling bij geschikte overstromingscondities lager op de hoogTEGRADIËNT) uit worst-case overwegingen niet meegenomen in de beoordeling, zoals beschreven in paragraaf 6.2 van de passende beoordeling van de Zomerbedverlaging.

Bijlage 3 Verklarende woorden en afkortingenlijst

TERM OF AFKORTING	BETEKENIS
Activiteitenplan	Het activiteitenplan dat is opgesteld voor de ontheffingaanvraag op grond van de Flora- en faunawet
Awb	Algemene wet bestuursrecht
Bypass	Maatregel Beperkte Hoogwatergeul Kampen (Reevediep), onderdeel van de gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid. Dit is een maatregel uit de PKB Ruimte voor de Rivier.
Cie. m.e.r.	Commissie voor de milieueffectrapportage
EHS	Ecologische hoofdstructuur
Ffwet	Flora- en faunawet
Ffwetonthefing	Ontheffing op grond van de Flora- en faunawet
Gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid	Integrale ontwikkeling van het gebied IJsseldelta-Zuid, met als doelen: <ul style="list-style-type: none">- Waterveiligheid- Verbetering bereikbaarheid- Natuurontwikkeling- Versterking toeristisch-recreatieve infrastructuur- Woningbouw voor Kampen en de regio- Agrarische structuurversterking- Aandacht leefbaarheid kleine kernen
GS	Gedeputeerde Staten
Reevediep	Maatregel Beperkte Hoogwatergeul Kampen (Reevediep), onderdeel van de gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid. Dit is een maatregel uit de PKB Ruimte voor de Rivier.
m.e.r.	Milieueffectrapportage (de procedure voor het opstellen van een milieueffectrapport)
MER	Milieueffectrapport
Minister EZ	De Minister van Economische Zaken
Minister I&M	De Minister van Infrastructuur en Milieu
N2000	Natura 2000
Nbwet	Natuurbeschermingswet 1998
Nbwetvergunning	Vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998
PKB	Planologische Kernbeslissing
PS	Provinciale Staten
Raad	Gemeenteraad
RWS	Rijkswaterstaat
Schade die onrechtmatig is	Schade die ontstaat doordat wordt gehandeld zonder dat daarvoor het vereiste besluit is genomen of doordat onzorgvuldig wordt gehandeld ongeacht of dat handelen plaatsvindt op grond van een rechtmatig genomen besluit. Bijvoorbeeld fysieke schade aan een woning als gevolg van heiverkzaamheden
Schade als gevolg van rechtmatige besluiten of rechtmatig feitelijk handelen	Deze besluiten en handelingen worden conform geldende wet- en regelgeving genomen en uitgevoerd, bijvoorbeeld het vaststellen van een bestemmingsplan en het uitvoeren daarvan.

Bijlage 4 Alfabetische lijst van indieners met zienswijzennummer

Nr.	Bedrijf/Naam	Adres	Postcode	Plaats
1	Maatschap J. Barneveld en F. Barneveld-Uitslag	Veerpad 6	8276 AP	Zalk
2	M. Hekhuizen	Nieuwstad 1B	8274 AC	Wilsum
3	Maatschap Hekhuizen	Nieuwstad 1B	8274 AC	Wilsum
4	Koninklijke Schuttevaer	Postbus 23415	3001 KK	Rotterdam
6	Koninklijk Nederlands Watersport Verbond (Noord)	Postbus 145	8700 AC	Bolsward
9	Vitens Overijssel	Postbus 1205	8001 BE	Zwolle
10	Maatschap W. Barneveld en C. Barneveld-Bastiaan	Zalkerdijk 8	8276 AC	Zalk
13	Gemeente Zwolle	Postbus 10007	8000 GA	Zwolle
14	L. van Dijk	Nesweg 11	8267 AT	Kampen
15	NMV Noord Overijssel	p/a Nesweg 11	8267 AT	Kampen

www.ruimtevoorderivierijsseldelta.nl

Kampen[®]

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Ministerie van Economische Zaken

provincie Overijssel